

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

”Real men change nappies”

En kvalitativ innehållsanalys av hur faderskap konstrueras i media riktat till föräldrar.

Rebecca Falk och Jessica Larsson

Kandidatuppsats (SOPA 63)

VT 2016

Antal ord: 14815

Handledare: Lars B. Ohlsson

Abstract

Authors: Rebecca Falk och Jessica Larsson

Title: “Real men change nappies”

Supervisor: Lars B. Ohlsson

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

The purpose of this study was to examine in which way paternity was constructed in Sweden’s largest parenting magazine *Vi Föräldrar*¹ and also what constructions were made regarding gender equality in these presentations. The method content analysis was applied to explore how paternity was presented in 18 numbers from 2015-2016 of *Vi Föräldrar*. By applying theories, a framework was created from which these constructions could be understood. The theories implemented were Yvonne Hirdmans theory about gender and Raewyn Connells theory about masculinities. The notion of homosociality and social constructionism was also implemented. The themes distinguished were *the new father* and *fatherhood - the faces of (in)equality*. The results revealed a father in alteration with new characteristics such as being emotional, attentive and also desirable and trendy. The father was more present in domesticity but always by choice and choosing which activities to participate in. There were signs of distinctive homosociality in the shape of need for mainly closeness and approval that strengthened the traditional gender roles. A gender equality discourse was distinguished which stood in contrast to the fact that traditional gender roles still played a big part in the heterosexual parenthood. The men gained, by giving them space both in the family and the labour market. Fathers were rewarded for the efforts they put into the family, to a major extent more, than the input mothers were appreciated for.

¹ *Vi Föräldrar* translates to *Us Parents*

Förord

Det bästa beslut vi tagit kring uppsatsen var beslutet om att skriva den tillsammans. Tillsammans har vi stöttat varandra genom uppsatsskrivandet närmst obligatoriska stadier; förvirring, oro, glädje, ilska, sorg och beundran.

Vi vill tacka våra fina kursare Beata och Sofia som har hållit oss sällskap och bidragit med välbehövligen humorinslag när humöret sviktat. Ytterligare ett tack riktar vi åt sötsakers otroliga förmåga att vända allt ont till gott.

Slutligen vill vi även tacka vår handledare Lars B. Ohlsson som visat en stor tilltro till vår egen förmåga och låtit oss självständigt utforma vårt arbete.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställningar.....	7
1.4 Begränsningar.....	7
2. Kunskapsläget	8
2.1 Litteratursökning.....	8
2.2 En familjepolitisk bakgrund.....	8
2.3 Kvinnor och mäns olika roller i föräldraskapet.....	10
2.3.1 Orsaksförklaringar till det icke jämställda föräldraskapet.....	10
2.3.2 Traditionella könsrollers betydelse.....	11
2.4 Medias influenser i föräldraskapet.....	13
2.4.1 Den rådande expert- och rådgivningskulturen.....	13
2.4.2 Pappor i media.....	14
3. Teoretiska utgångspunkter	15
3.1 Kapitlets disposition.....	15
3.2 Socialkonstruktivism.....	15
3.3 Genusteori.....	16
3.3.1 Genussystem.....	16
3.3.2 Genuskontrakt.....	16
3.4 Maskulinitetsteori.....	17
3.4.1 Hegemonisk maskulinitet.....	17
3.4.2 Homosocialitet.....	18
4. Metod	19
4.1 Val av metod.....	19
4.1.2 Metodens förtjänster och begränsningar.....	20
4.2 Urval.....	20
4.3 Tidskriftens innehåll.....	22
4.4 Metodens tillförlitlighet.....	22
4.5 Tematisk analys.....	23
4.6 Etiska överväganden.....	24
4.7 Arbetsfördelning.....	24
5. Resultat och analys	25
5.1 Den nya pappan.....	25
5.1.1 En förändrad maskulinitet.....	26
5.1.2 Den åtråvärda pappan.....	29
5.1.3 Pappor som en exklusiv grupp.....	31
5.3 Pappor - (o)jämställdhetens ansikten.....	33
5.3.1 Den andre föräldern.....	34
5.3.2 Pappa - en valfri praktik.....	38
5.4 Sammanfattning.....	41
6. Slutdiskussion	43
7. Referenser	46
8. Empiriskt material	49
Bilagor	50
Bilaga 1.....	50
Bilaga 2.....	51
Bilaga 3.....	52
Bilaga 4.....	53

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Turisten skakar bekymrat på huvudet. Hon har just åkt buss genom Stockholm och bevittnat en mängd föräldralediga fäder med sina bebisar och barn. 'Det finns väldigt många ensamma pappor här. Undrar om mödradödligheten är väldigt hög här i Sverige?' (Vi föräldrar, 2015:13)

Ovanstående citat är hämtat ur reportaget *Svenska pappor = en PR-framgång!* som diskuterar svenska fäder som ett fenomen, en turistattraktion och ett PR-jippo (ibid). I samma reportage kan man läsa hur utländska turister uppfattar den stora mängden pappor som på dagtid umgås med sina barn som en indikation på hög arbetslöshet och sjukpension i Sverige. Kort därefter klargörs att det snarare handlar om att svenska pappor är några slags omsorgsfulla superpappor med möjlighet till minst tre månaders föräldraledighet med sina barn. Citatet visar att föräldraskap i allmänhet och faderskap i synnerhet är beroende av sin kulturella kontext.

Svensk familjepolitik har länge eftersträvat jämställdhet och utmärkt sig som ett av få länder med en könsneutral föräldraförsäkring, vilken möjliggjort för föräldrar att dela föräldraledigheten lika (Plantin, 2001). På senare tid har även nya politiska åtgärder i form av jämställdhetsbonus vid delad föräldraledighet och utökande av antalet öronmärkta månader för "den andre föräldern" inrättats som ett led i en ännu starkare jämställdhetssträvan. Samtidigt visar färskasiffror att pappor år 2014 fortfarande tog ut så lite som 25 procent av den totala föräldraledigheten och att endast 12 procent av alla familjer delar den lika (Försäkringskassan, 2014).

Vidare grusas bilden av ett jämställt föräldraskap när man tittar närmare på några av de sociala problem som landets socialarbetare varje dag tampas med. Ensamstående mödrar på ekonomiskt bistånd, sönderstressade mammor i kuratorssoffan, ungdomar inom kriminalvården med dåliga fadersfigurer och barn på socialtjänsten med bristande anknytning till sina fäder är endast några av flera sociala problem som kan kopplas samman med icke närvarande fäder (ex. Social rapport 2010 & Pappammanualen, 2014).

Trots att den svenska pappan internationellt sett betraktas som en förebild; beundransvärd och udda på samma gång (BBC, 2016; CNN, 2015) är det tydligt att

faderns roll i föräldraskapet inte betraktas som likvärdig moderns och att Sverige är långt ifrån att uppnå ett jämställt föräldraskap (ex. Alsarve & Boye, 2012; Johansson, 2009; Johansson, 2011). Det icke jämställda föräldraskapet manifesteras både inom de mer politiserade delarna av föräldraskapet genom uttag av föräldraledighet och vård av sjukt barn, men också inom den privata sfären genom ansvarsfördelningen kring barnomsorg och hushållsarbete (Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo, 2014; Bekkengen, 1999).

Att den svenska familjen fortfarande är långt ifrån målbilden av det jämställda föräldraskapet kan inte enbart förstås utifrån politiska krafter utan behöver tolkas utifrån teorier om sociala konstruktioner, könsroller och genus. Historiskt har kvinnor och män tilldelats två skilda roller i föräldraskapet. Medan mammor knutits till hemmet och egenskaper som omsorgsfullhet har pappor framträtt genom sin roll på arbetsmarknaden och den ekonomiska trygghet den innebär. Dessa könsroller, vilka reproducerats genom framställningar i text, tal och bild (Johansson, 2009:106) har medfört normer för hur ansvaret bör fördelas i föräldraskapet beroende på könstillhörighet.

Hur pappor konstrueras i media får utifrån ett socialkonstruktivistiskt synsätt reella konsekvenser för vilket innehåll faderskapet ges och hur det återskapas (Johansson, 2009:15). I de fall faderskapet porträtteras i relation till moderskapet bidrar det även till att förstärka manifesterade könsnormer som i förlängningen upprätthåller det icke jämställda föräldraskapet. Detta speglas inte minst i det sociala arbetet där granskandet av barnavårdsutredningar visar att socialsekreterare ställer olika krav på mammor och pappor. Bland annat har forskning visat att socialsekreterare generellt sätt ställer lägre krav på pappor än mammor (Bangura, 2003:276). Forskning har även visat att socialsekreterare förutsätter att familjen består av en mamma med barn och att fadern endast undantagsvis räknas med (Petersson, 2006:53). Även när fadern är med i bilden är det tydligt att socialarbetarna ställer olika förväntningar på föräldrarna. Exempelvis noteras en pappas närvaro på ett föräldramöte som ett tecken på hans stabilitet som förälder medan moderns frånvaro noteras som ett ointresse för barnet (ibid:54).

Genom att granska de förgivettagna föreställningar som omsluter det manliga föräldraskapet kan ett mer normkritiskt förhållningssätt inom det sociala arbetet

uppnås. Den förnyade insikten kan underlätta för socialarbetare att fatta beslut utifrån de specifika förhållanden som vid varje fall föreligger snarare än gängse föreställningar om kön. Detta är inte minst viktigt i det sociala arbetet med föräldrar där barnets bästa ofta står på spel. Genom att analysera hur fäder framställs i media kan ett närmande av dessa dolda föreställningar kring faderns roll utläsas och i förlängningen utmanas.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur mäns föräldraskap framställs genom text och bild i media riktat till föräldrar samt vilka bilder kring jämställdhet som figurerar inom dessa framställningar.

1.3 Frågeställningar

- Vilka bilder av det manliga föräldraskapet² skapas och upprätthålls genom skildringar i empirins texter och illustrationer?
- Vilka bilder av jämställdhet går att utläsa genom empirins framställningar?
- Hur kan det manliga föräldraskapets innehåll förstås utifrån teorier om genus och kön?

1.4 Begränsningar

Redan tidigt i studien upptäckte vi att även om empirin många gånger speglar homosexuella föräldraskap, utgår ofta insändare och artiklar från att föräldraskap består av en mamma och en pappa. Om vi hade haft mer utrymme hade vi utvecklat tankar kring samkönade föräldraskap och skillnader mellan pappor i homosexuella kontra heterosexuella föräldraskap. Vi hade även utforskat hur personer som inte identifierar sig med varken man eller kvinna porträtteras i föräldraskap. Dock var utrymmet och tidsramen för knapp för att detta skulle kunna inkluderas i vår uppsats.

² Pappor och fäder samt faderskap och manligt föräldraskap används synonymt i uppsatsen i syfte om att ge variation till språket och eventuella definitionsskillnader har inte tagits i beaktning.

2. Kunskapsläget

2.1 Litteratursökning

Först presenteras en kort bakgrund till Sveriges familjepolitiska historia vilken tjänar som en förförståelse för de historiska förhållanden som lett fram till dagens villkor. Sedan följer ett delkapitel om kvinnor och mäns olika roller i föräldraskapet med underkategorierna “orsaker till det icke jämställda föräldraskapet” samt “traditionella könsrollers betydelse”. Slutligen presenteras forskning kring människans växande behov av expert- och kunskapsråd samt hur faderskapet porträtterats i media och reklam. Detta görs under rubriken “medias influenser”, med underrubrikerna “Den rådande expert- och rådgivningskulturen” samt “pappor i media”.

I sökandet av litteratur har vi använt oss av databaser som lubsearch och google scholarship samt bibliotekskataloger. De sökord vi använt oss av är följande: “gender in parenting”, “fathers”, “parenthood in media”, “discrimination”, “parental leave”, “family policy”, “social work and media constructions” och “gender inequality”. Nämnade sökord har även använts i dess svenska översättning. De artiklar vi valt att använda oss av har även fyllt funktionen som en slags kompass i sökandet efter nya artiklar. Samtliga artiklar som använts är peer reviewed vilket utgör en viss kvalitetssäkring³. Utöver artiklar har ytterligare litteratur av relevans använts i bokform och dessa har inhämtats genom sökfunktioner på bibliotek i Lund och Malmös hemsidor.

Samtidigt som vår studie tar fokus på faderskapet i en svensk kontext, vilket kan betraktas som särskiljande från andra länders syn på fäder, anser vi att det går att dra paralleller från annan internationell forskning när det kommer till könsroller och föräldraansvar. Utgångspunkten har därför varit att varva svensk forskning med internationell forskning för en mer övergripande kunskapsöversikt.

2.2 En familjepolitisk bakgrund

År 1930 hade den ekonomiska depressionen nått Sverige och befolkningstillväxten var bekymmersamt låg. Staten spådde att ett ökat barnafödande skulle gynna landets

³ <http://libguides.lub.lu.se/c.php?g=297095&p=1990153>

välstånd och skapade politiska åtgärder för att gynna befolkningstillväxten (Plantin, 2001:21). År 1938 infördes därför både ett generellt och ett behovsprövat bidrag riktat till ensamstående eller ekonomiskt utsatta mödrar, den så kallade moderskapspenningen respektive mödrahjälpen. År 1948 infördes det allmänna barnbidraget och sju år senare tillkom moderskapsförsäkringen vilken berättigade alla mödrar till tre månaders betald ledighet i samband med förlossningen (Hagström, 1999:22). Utifrån att dessa åtgärder var riktade till modern påpekades att befolkningspolitiken hade kommit att handla om en moderskapspolitik samtidigt som pappornas roll och vad som förväntades av dem framstod som mer oklart (Plantin, 2001:23).

Under 1960-talet hade levnadsnivåerna i Sverige ökat markant. Industrin frodades och den ökade efterfrågan av arbetskraft gjorde att kvinnor introducerades på den svenska arbetsmarknaden i större utsträckning (Plantin, 2001:24). För att underlätta kvinnors lönearbete kom 1970-talets familjepolitik att ha som huvudmål att stärka jämställdheten mellan kvinnor och män genom bland annat en subventionerad barnomsorg och förändringar i föräldraledigheten. År 1974 ersattes moderskapsförsäkringen med den nuvarande föräldraförsäkringen och Sverige blev det första landet i världen att politiskt uppmuntra pappor att stanna hemma mer med sina barn (ibid).

Den nya föräldraförsäkringen innebar att mammor och pappor gavs lika villkor till föräldraledighet och ersättning vid vård av sjukt barn. Motivet var att underlätta uppdelning av föräldraledighet och ansvar för barnomsorgen genom att tilldela mammor och pappor rätten till vardera sex månaders ledighet (SOU 2005:73). Det visade sig dock att denna rättighet inte praktiserades och istället skrev papporna över sina föräldradagar till mammorna. År 1994 visade siffror att mammor fortfarande tog ut 90 procent av föräldradagarna (Plantin, 2001:25). Som en reaktion öronmärkte staten 30 dagar till den andre föräldern, vilka skulle gå förlorade om de inte utnyttjades av denne. Efter att inte uppnått tillräcklig förändring utökades antalet öronmärkta dagar år 2002 till 60 dagar och så sent som 1 januari år 2016 till 90 dagar. Siffror från år 2014 visar dock på ett fortsatt ojämnt uttag, där mammor tar ut cirka 75 procent av den totala föräldraledigheten (Försäkringskassan, 2014).

2.3 Kvinnor och mäns olika roller i föräldraskapet

Forskningen är enig om att det trots politiska åtgärder för ett mer jämställt föräldraskap fortfarande är kvinnor som står för det övergripande ansvaret för barn och hushåll (Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo, 2014; Alsarve & Boye, 2012; Ahrne & Roman 1997; Plantin 2001; Franséhn, 2003; Johansson 2011). Detta gäller även i de familjer där kvinnorna förvärvsarbetar, vilket i Sverige är de allra flesta. Något som vittnar om att staten lyckats upprätthålla den tvåförsörjarmodell de eftersträvat (Plantin, 2001:24), men lämnat kvinnorna med en ökad arbetsbörda.

2.3.1 Orsaksförklaringar till det icke jämställda föräldraskapet

I den forskning vi kommit att behandla har några generella teman för att beskriva roten till det ojämlika föräldraskapet utkristalliserats. Somliga framhåller ekonomiska skäl, medan andra betonar biologiska och traditionella könsroller som främsta anledningar. Det går också urskilja den forskning vars fokus ligger på individnivå från de som fokuserar på en mer strukturell nivå samtidigt som fenomenet behöver förstås utifrån en kombination av de båda aspekterna. Den skeva ansvarsfördelningen måste således förstås som ett fenomen med både kulturella och institutionella förtecken (Alsarve & Boye, 2012:123) men också utifrån individuella förhållanden.

I vardagligt tal heter det ofta att män inte har råd att vara hemma från sina arbeten, ett förhållande som grundar sig i kvinnors strukturella diskriminering på arbetsmarknaden (Alsarve & Boye, 2012:115). Genom den svenska föräldraförsäkringens uppbyggnad ses familjens ekonomi ofta missgynnas om den part med högst lön, vilket ofta tenderar att vara mannen, skulle välja att stanna hemma med barnet. Alsarve och Boye (ibid:120) menar att det inte är ovanligt att resonemang förs kring att par inom medelklassen skulle ha mer jämställda föräldraskap än par inom andra samhällsklassar. Det står dock klart att det ojämlika föräldraskapet även tydligt speglas inom medelklassen, trots att de själva gärna hävdar att de är jämställda (jmf Bekkengen, 2003:185). Vidare framhålls att ekonomin sällan är den avgörande faktorn för kvinnors föräldraledighet utan att den snarare används som ett svepskäl när den verkliga anledningen är könsbunden (Alsarve & Boye:124; Bekkengen, 2003:186). Även Ahrne och Roman (1997:75)

påpekar att normativa könsföreställningar tycks spela en större roll i föräldrarnas ansvarfördelning än ekonomisk rationalitet.

När det kommer till biologiska faktorer har tidigare framställningar av faders genetiska underlägsenhet suddats ut samtidigt som fokus fortfarande läggs på amning. Amningen pekas ofta ut som en starkt bidragande faktor till mammors överhängande ansvar för småbarn (Alsarve & Boye, 2012:110). Det finns en stark amningsdiskurs som fastställer att amning i början av ett barns liv är något naturligt, självklart och ibland till och med livsviktigt. Att som kvinna inte vilja amma är ofta förknippat med starkt stigma och själviskhet. Den starka amningsdiskursen leder till att moderns tidiga föräldradighet blir något outtalat och förutbestämt. Även barnmorskor framhäver ofta amning som en nödvändig del i barnets bästa, ståndpunkter som vilar på ideologiska och könsstereotypiska värderingar (ibid:111). Många kvinnor uppger att de är rädda för att den tidigt påtagna ansvarsrollen, som upprättas genom amningen, ska följa dem även när barnen blir äldre. Något som ofta visat sig vara fallet (ibid:115).

Majoriteten av forskningsstudier framhåller traditionella könsroller som den mest bärande faktorn bakom det ojämställda föräldraskapet (ex. Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo, 2014; Alsarve & Boye, 2012; Ahrne & Roman 1997; Plantin 2001; Franséhn, 2003; Johansson 2011; Bekkengen 2003). På grund av den mängd forskning som förts kring detta fenomen kommer dessa resonemang behandlas separat under nedanstående underkategori.

2.3.2 Traditionella könsrollers betydelse

Rollen som förälder har alltid sett sig olika för män och kvinnor och befinner sig i ständig förändring. Johansson (2003:26) understryker att bilden av fadern förändrats från den dominerande och vägledande fadern till den senare mer frånvarande och ambivalenta. Denna skiftning mellan två positioner uppstod då män i det moderna samhället allt mer knöts till sin position på den offentliga arbetsmarknaden. Fadern berövades sin närvaro i hemmet samtidigt som det bidrog till att han inte längre kunde "styra" över familjen på samma sätt. Idag har man börjat ana ytterligare en skiftning och en förändring av faderskapet har skymtats, man talar om en mer närvarande fader (ibid:27). Bekkengen (1999:43) framhåller

att det förändrade faderskapet har växt fram i samband med en samhällelig strävan efter jämställdhet i kombination med nya forskningsrön.

Idag förkastas den tidigare bilden av mammors biologiska föräldraförmåga som överlägsen och pappor framhålls som likvärdigt kompetenta till att ta hand om små barn. Till följd av detta har fler pappor tagit ett större ansvar i föräldraskapet och siffror visar att allt fler pappor tar ut mer föräldraledighet. Samtidigt är skillnaderna fortfarande stora och bland annat Bekkengen (1999:46) anser att man inte kan mäta föräldrars jämställdhet genom att titta på statistik över föräldraledighet och menar att sådana jämförelser blir verkningslösa utan vidare reflektioner över villkoren bakom respektive köns föräldraledighet. Bekkengen (ibid) menar att mammors föräldraledighet tilldelas dem medan fäder kan välja sin när den rent praktiskt passar in i deras liv. Samma resonemang förs av bland annat Franséhn (2003:41), Alsarve & Boye (2012:114) och Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo (2014:123). Forskning har dessutom visat att även de pappor som tar mer ansvar än majoriteten av pappor gör, ofta ansvarar för de lätta och lekfulla delarna i föräldraskapet (Johansson, 2011:166).

Även mammans roll har förändrats över tid om än inte lika drastiskt som pappans. Trots pappans idag mer närvarande roll är mammor fortfarande de som bär det tyngsta ansvaret (Franséhn, 2003:40). Mammor förväntas ha en medfödd moderskärlek och en självklar vilja av att uppoffra sig själv för att sätta barnets behov i första rum, något som pappor tycks sakna. Även om det idag är mer accepterat för kvinnor att ha en karriär upplever många kvinnor att de får välja mellan barn eller karriär, medan männen lätt kan inneha båda rollerna (ibid:41).

Hirdman (1988:22) framhåller att män och kvinnor historiskt sätt tilldelats två olika slags längtan i livet. Mannen har tillskrivits en frihetslängtan och kvinnan en längtan efter symbios. Med symbios syftar Hirdman till familjebildning och en strävan efter att leva i samhörighet. Medan mannen pekats ut som hindret för kvinnans frihet har kvinnors strävan efter symbios tillåtit männen att tillgodogöra sig denna samtidigt som han behållit sin frihet. Mannen har möjlighet att utveckla sin frihet genom förvärvsarbete samtidigt som han ges en allt större delaktighet i barnets liv. På så vis har pappor uppnått en så kallad kontrollerad symbios som inte behöver utesluta frihet medan mammor fortfarande är beroende av männen för att uppnå såväl frihet

som symbios (ibid). Detta genom att deras frihet ständigt är beroende av mäns goda vilja om att hjälpa till med barnomsorg och hushållsarbete. Många kvinnor uppger en önskan om att männen ska vara hemma längre med barnen, men upplever sig inte ha rätten att kräva det (Alsarve & Boye, 2012:114). Även män kan uppleva att de behöver "kräva" sin rätt till föräldraledighet medan kvinnans är självklar (Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo, 2014:123).

Genom att analysera de egenskaper som tillskrivs manligt respektive kvinnligt framträder påbud kring hur föräldraskap bör utövas av respektive kön. Exempel på detta är att så kallade kvinnliga attribut som exempelvis kärlek och omsorgsfullhet automatiskt gör att kvinnan ses som den mest lämpliga att ta det största ansvaret för barnen medan mannens roll blir att hjälpa och bistå mamman (Araújo Martins, Pinto de Abreu & Barbieri de Figueiredo, 2014:129). Detta innebär att föräldraskap ofta medför en större omställning i kvinnors liv än i mäns liv, vilket i sin tur leder till att mamman får det primära tillsynsansvaret över barnen. En följd av detta kan bli att mamman anser att pappans omvårdnad inte lever upp till samma nivå som sin egen och att hon av den anledningen tvivlar på pappans kapacitet att ta hand om sina barn (ibid:123).

2.4 Medias influenser i föräldraskapet

2.4.1 Den rådande expert- och rådgivningskulturen

Johansson (2009:15) framhåller att det till viss del skett ett uppluckrande av givna traditioner kring föräldraskap vilket bidragit till att samhället riktar större uppmärksamhet och förtroende till medias förmåga att formulera riktlinjer och värden. Innebörden är att medierna har kommit att spela en allt större betydelse som vägledning för föräldrar. Många blivande föräldrar hämtar exempelvis information från föräldratidningar vars innehåll kan skapa ramar och ideal för hur en förälder ska vara och uppfostra sitt barn.

Den så kallade expertkulturen, där personer med olika kunskaper vägleder andra i hur man ska hantera olika situationer, har i västvärlden expanderat kraftigt under de senaste åren. Det stora utbudet av expertråd visar på ett befintligt intresse och behov av vägledning (Johansson, 2009:131). Idag härstammar stora delar av råden från kändiskrönikor och livsstilsspalter och tidigare från tv-program där en "nanny"

redde ut uppfostringsproblematik på bästa sändningstid. Utifrån dessa lättillgängliga expertråd växer olika normer fram för hur man bör vara som förälder. Vilka beslut föräldrar tar inom föräldraskapet är starkt influerat av hur media exempelvis framhåller att andra föräldrar väljer att dela ansvaret kring barnomsorgen (ibid:151ff). Man kan även skönja en trend där yrkesmässiga experter får lämna plats åt ”vanliga” föräldrars röster som istället bidrar med något som experter ofta saknar; egen erfarenhet och äkthet (Hagström, 1999:44).

2.4.2 Pappor i media

Inom expertlitteratur och populärlitteratur som behandlar föräldraskap har pappor länge setts som underrepresenterade även om en förändring går att bevittna (Hagström, 1999:44). Historiskt sett har pappor oftast blivit hörda kring föräldraskap utifrån deras position som experter snarare än fäder. Detta lever fortfarande kvar genom en majoritet av män inom yrken som läkare och professorer (ibid:46). Dock har män allt mer börjat träda fram i rollen som aktiva pappor vilket går att utläsa genom en rad böcker om faderskap och så kallade pappakrönikor (ibid:55). Det som är speciellt med ”pappalitteraturen” är att den alltid tycks rikta sig till pappor från andra pappor. Därigenom vänder den sig inte till föräldrar utan till just andra pappor och demonstrerar en tydlig homosocialitet (ibid:57). Hagström (ibid:31) framhåller även att det skett en förändring i hur pappor och dess maskulinitet framträder i reklam. Medan pappor i reklam tidigare endast framställdes i sin relation till yrkeslivet började man strax innan 2000-talet se mönster av en ny trend där män porträtterades som mer känsliga och sårbara. Samtidigt var även dessa pappor nästan uteslutningsvis muskulösa och ”typiskt maskulint” attraktiva män (ibid:36).

Hur pappor porträtteras i film har också förändrats och redan på sent 90-tal var den ömsinta och engagerade pappan ett vanligt inslag i populärkulturen (Hagström 1999:55). Samtidigt har populärkulturen flera gånger kritiserats för att ständigt måla upp bilden av den knasiga och lata pappan. Mcgee & Hantla (2013:36) har forskat kring hur pappor framställs i amerikanska komediserier och menar att pappor ofta framställs som självcentrerade, ignoranta pajasar vars intellektuella nivå matchar familjens husdjur. Mcgee och Hantla (ibid:39) lyfter också fram flera olika studier vilka pekar på ett samband mellan vad människor via media exponeras för och vilka beteenden de sedan imiterar. Dessa studier visar bland annat att upprepad

exponering av medialt våld i många fall leder till ett ökat aggressivt beteende och menar att samma paralleller går att dra till faderskap. Genom att applicera samma principer kan fädernas förväntningar på sig själva påverkas av de bilder av faderskap de möter. Då media då envisas med att porträttera fäder negativt leder det till en kultur där pappor tillåts agera utifrån dessa attribut och uppbära ett mindre föräldraansvar.

3. Teoretiska utgångspunkter

3.1 Kapitlets disposition

I följande kapitel presenteras de teorier som använts för att analysera empirin. Yvonne Hirdmans teorier om genusystem och genuskontrakt lyfts fram och kompletteras av Raewyn Connells teorier kring hegemonisk maskulinitet. Medan Connell fokuserar på maskulinitetens hierarkier tar Hirdman fokus på könens olika förhållanden till varandra och vilka ramar de tilldelas. Vidare presenteras även homosocialitetsbegreppet utifrån Thomas Johanssons tolkning. Slutligen introduceras det socialkonstruktivistiska perspektivet vilket bäst förstås som ett underliggande perspektiv som genomsyrar hela arbetet.

3.2 Socialkonstruktivism

Ur det socialkonstruktivistiska perspektivet ser man verkligheten som något som ständigt skapas och omformas genom sociala samspel och mänskliga interaktioner. Det innebär att allt i samhället betraktas som sociala produkter skapade av hur dess medborgare pratar om och framställer dem (Wenneberg, 2010:57). Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv har faderskap därför ingen bestående betydelse utan dess innebörd och innehåll förändras och formas i en viss kontext. Hur vi ser på faderskap och hur pappor ser på sig själva förändras därför i takt med att framställningarna av dem förändras. På så vis kan språket betraktas som en maktbärare som får betydelse för hur samhället ser på en viss grupp av människor, vilket i sin tur innebär att det också får en betydelse för vilka möjligheter denna ges. Även om faderskap som en social produkt formas utifrån all mänsklig interaktion får vissa röster oundvikligt större betydelse för resultatet (ibid:11). Föräldratidningar är ett exempel vars röster kan antas få en bärande roll för hur faderskap förstås. Detta genom dess omfång och förmåga att nå ut till den stora massan. Således kan *Vi föräldrar* utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv bära

en stark maktställning när det kommer till att konstruera hur vi ser på faderskap och vilket innehåll begreppet ges.

3.3 Genusteori

3.3.1 Genussystem

Hirdman använder sig av ordet genussystem för att beskriva köns olika förhållanden till varandra vilka utgörs av olika processer, fenomen och föreställningar som skapar mönstereffekter och regelbundenheter (1988:1). Två begrepp som är bärande för genussystemet är dikotomi, vilket handlar om isärhållandet av manligt och kvinnligt, samt hierarki, vilket i detta fall syftar till mannens överordnade position. Dessa två begrepp hänger ihop då Hirdman (ibid:7ff) menar att det är genom dikotomisk isärhållning av könen som män lyckats upprätthålla sin hierarkiska roll. I särskiljandet mellan vad som är manligt och kvinnligt har de manliga attributen tilldelats ett högre värde än de typiskt kvinnliga. Om kvinnor tillskrivs egenskaper som svag, oren och känslös, blir mannen stark, ren och kontrollerad. Dikotomier kan utifrån detta även förklaras ha en strukturerande förmåga som skapar bestämda förutsättningar inom såväl sociala som ekonomiska och politiska ordningar. Hirdman menar att dessa tankar och uppdelningar mellan könen överförs till våra barn vilka socialiseras in i dessa föreställningar redan från födseln (ibid:13).

Genom att benämna dessa strukturer mellan män och kvinnor för genussystem definieras något som sedan går att observera. Genussystemet bidrar även till en djupare förståelse för hur normer från en tid som är väldigt olik idag lever kvar i dagens samhälle (ibid:27).

3.3.2 Genuskontrakt

Genom genussystemets isärhållande av kön skapas något som Hirdman (1988:14) benämner för ett genuskontrakt. Genuskontraktet verkar underförstått hos de båda könen och bestämmer innehåll och gränser för kön inom ett visst samhälle och en viss tid. Detta kontrakt existerar både mellan den enskilda kvinnan och mannen samt på en samhällelig nivå. Genom kontraktet skapas en idealtypsrelation vilken i sin tur skapar normer och värderingar som blir eftersträvningsvärda (ibid:15). Kontraktet definierar vilka uppgifter varje kön har och hur man ska bete sig mot varandra. I kontraktet ingår överenskommelser om såväl stora saker som vem som

sköter hushållsarbetet till vem som uppvaktar vem och vilken frisyr varje kön ska ha (ibid:16). Dessa kontrakt kan förändras över tid men processerna är långsamma och "förhandlingarna" svåra. Exempelvis kan vi se att värderingar från 1800-talet, då kvinnan var hemma och tog hand om barnen fortfarande lever kvar och starkt bidrar till hur vi ser på kvinnans roll idag (ibid:19).

Den makt genuskontraktet besitter går att utläsa i de bestraffningar som utdelas när genuskontraktet bryts. Genom kontraktsbrott beskrivs män och kvinnor ofta tappa sin position som "riktiga" män eller kvinnor och riskera utestängning. Att bryta mot genuskontraktet är därför många gånger förknippat med ett starkt stigma. Hirdman (1988:30) menar att isärhållandets tabu kan brytas först när män, enligt genuskontraktet, tillåts göra det kvinnor gör och tvärtom. Ju mindre isärhållandet är desto mindre roll spelar den manliga normen.

3.4 Maskulinitetsteori

3.4.1 Hegemonisk maskulinitet

Connell (1995:115) menar att det inom maskuliniteten finns en hierarkisk ordning genom vilken män tilldelas olika positioner beroende på hur väl de överensstämmer med den manliga normen. Inom den hierarkiska ordningen finns en stark strävan efter att ingå i den dominerande positionen vilken Connell benämner som hegemonisk manlighet. Den hegemoniska manligheten omfattar värderingar och attribut som för män ses som naturliga och eftersträvansvärda och utgör en svåruppnåelig idealbild. Med den hegemoniska maskuliniteten följer rätten att identifiera sig som en riktig man. Strävan efter hegemonisk manlighet kan skapa en slags process där män söker bekräftelse och filtrerar sig själva genom varandra. Vem som lyckas uppnå det hegemoniska maskulinitetsidealet är starkt kontextberoende och varierar mellan olika kulturer och socioekonomiska grupper. Det innebär att hegemonisk maskulinitet kan ha olika innebörd i Sverige än i andra delar av världen. Det som dock är gemensamt för de män som tillhör maskulinitetens elit är att de är starkt förknippade med makt och patriarkala system och utgör en kulturell dominans (ibid:116). De män som inte lyckas leva upp till den hegemoniska manligheten delar Connell (ibid:117) upp genom att skilja på de delaktiga-, de underordnade- och de marginaliserade männen. Då endast de två förstnämnda kategorierna bär relevans för denna uppsats kommer endast dessa att

presenteras närmare medan de marginaliserade männen får studeras i andra sammanhang.

Den delaktiga mannen karaktäriseras av en man som respekterar sin partner och hjälper till i hemmet, genom vilka handlingar han identifierar sig själv som jämställd. Han handlar inte fullt ut efter det hegemoniska idealet men delar dess värderingar och stödjer idealet. På så vis kan han uppnå ett samhälleligt erkännande och harmoni i hushållet samtidigt som han genom sina värderingar får utdelning av patriarkatets fördelar och stödjer dess existens (Connell, 1995:116).

De underordnade männen representerar de män som inte ses som riktiga män - så som homosexuella män eller män med feminina attribut. Dessa män riskerar såväl politisk som kulturell uteslutning, diskriminering och våld. De blir i den patriarkaliska ideologin en slags förvarning för allt symboliskt som inte ingår i den hegemoniska maskuliniteten - fjollor, mesar och "tjejer" (Connell 1995:116). Connell (ibid) menar dock att de underordnade männen är viktiga för upprätthållandet av den manliga hegemonin då de blir en tydlig markör för vad som är fel och annorlunda och därför bör undvikas. De upprätthåller med andra ord det hegemoniska strävandet.

3.4.2 Homosocialitet

Homosocialitetsbegreppet används för att belysa mäns strävan efter att uppnå en stark och sammansvetsad manlig gemenskap. Johansson (2003:241) framhåller att denna gemenskap uppnås genom exkluderandet av kvinnor, feminina män och homosexuella varigenom en stor del av arbetet med att göra homosocialiteten går ut på att avskärma sig från dessa grupper. De män som är med och upprätthåller homosocialiteten skapar en rituell yta och värld där endast denna som vet och kan utöva deras jargonger, attityder och handlingar är välkomna. En process som kräver en viss nivå av disciplin, karaktär och målmedvetenhet (ibid:242). Dock behöver männen inte alltid upprätthålla jargonger, attityder och handlingar utanför den rituella ytan utan kan uttrycka sig på ett helt annat sätt utanför mansgruppen. Genom de risker som är förknippade med att bryta mot homosocialiteten, så som exkludering och narr skapas en tydlig ram inom vilken män kan agera. Ett tillvägagångssätt för att förstärka en homosocial grupp är att använda sig av humor

och till exempel förnedra varandra genom att ge uttryck för sina innersta farhågor som femininet eller homosexualitet (ibid:241).

4. Metod

4.1 Val av metod

Kvalitativa studier bygger ofta på forskningsstrategier där fokus ligger på subjektiva tolkningar och berättelser snarare än generaliserbara mönster (Bryman, 2013:341). Då syftet med vår studie var att undersöka hur faderskap konstrueras genom olika framställanden föll sig användandet av kvalitativa forskningsmetoder naturligt.

Vi valde att använda oss av innehållsanalys som kvalitativt redskap för att analysera empirin, vilket enligt Bryman (2013:505) är den vanligaste metoden vid kvalitativa textanalyser. Innehållsanalysen syftar till att undersöka vilken innebörd olika texters innehåll ges och utgjorde en lämplig metod för att finna mönster i större mängder text och bild samt i olika sorters material (Bergström & Boréus, 2000:45). Vi har också tagit hjälp av diskursbegreppet för att besvara delar av studiens frågeställningar.

En diskurs kan definieras som ett bestämt sätt att tala om eller förstå världen och dess innehåll (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:7) och kan förstås som en slags underförstådd överenskommelse om vad som får betraktas som sant, trovärdigt och ”normalt” (Börjesson, 2003:19). När man pratar om diskurser är det viktigt att förstå att det diskursiva fältet aldrig är homogent utan består av såväl dominerande, kompletterande och motstridiga diskurser. Det är också viktigt att förstå att diskurser ständigt förändras vilket innebär att bilden av faderskapet ständigt är i rörelse och skiljer sig åt hos betraktaren beroende av vilken social kontext denne befinner sig i (Franséhn, 2003:40).

Genom att tillämpa innehållsanalys tillåts vi reflektera över vad som sägs, hur det sägs och vad innebörden av dessa yttranden leder till (Bryman, 2013:474). Då vi ämnade undersöka bakomliggande teman i de valda texterna med fokus på hur fäder både aktivt och passivt framställs ansåg vi oss kunna tillgodogöra oss olika bilder kring faderskap och jämställdhet (ibid). Ambitionen var att vi i texterna skulle finna mönster i hur man konstruerar och framställer det manliga föräldraskapet.

4.1.2 Metodens förtjänster och begränsningar

Under arbetsprocessen lade vi vikt vid att förhålla oss till att innehållsanalys inte är ett neutralt forskningsredskap (Bryman, 2013:475). Genom att använda sig av text och bild som empiri krävs en förståelse för att det som publiceras inrymmer en mänsklig faktor, vilket innebär att det bakom empirin finns människor som haft ett syfte och en vilja av att uppnå något med vad de framhåller (ibid). Det är viktigt att ha i åtanke att texter inte nödvändigtvis speglar författarens åsikter utan kan vara en del i ett större sammanhang. Trots att författarens ståndpunkt inte alltid går att fastställa menar vi att det ändå går att hävda att texterna säger något om vad samhället bedömer som normalt respektive onormalt. Detta eftersom innehållsanalys studerar återupprepade tendenser snarare än isolerade texter (Bergström och Boréus, 2005:350).

En annan begränsning med tillämpningen av innehållsanalys är att vi som tolkar texterna kan ha svårt att hålla oss neutrala till dess innehåll då även vi utgår från våra egna subjektiva tankevärldar. Det innebär att vi som analyserar texterna riskerar att få en betydande roll för dess resultat vilket innebär att studien hade kunnat uppnå ett annat resultat med andra studenter. Analyser av texter tenderar dessutom att fokusera mer på det uttalade än det outtalade vilket innebär att fokus ofta går miste om det som inte nämns, trots att det outtalade ofta bär stor relevans (Bergström och Boréus, 2005:350). Då vi var medvetna om denna nackdel har vi under arbetets gång aktivt strävat efter att inte gå miste om den betydelse som kan utspelas mellan raderna.

4.2 Urval

Uppsatsens empiri består av artiklar, krönikor, reportage, insändare och reklam hämtat ur 18 nummer av tidningen *Vi Föräldrar*. Samtliga tidningsnummer är utkomna år 2015 och 2016, en avgränsning som är sprungen ur tanken om att fenomen som faderskap ständigt är i förändring och att det krävs en bestämd kontext och tidsram för att lyckas fånga befintliga diskurser.

Vid överväganden kring vårt urval beslutade vi oss för att utgå från tidningar som specifikt riktar sig till målgruppen föräldrar, med medvetenhet kring att ett sådant urval innebär både styrkor och brister. Vårt urval kan beskrivas som målinriktat då

vi valde den tidskrift vi ansåg bäst kunna besvara vårt syfte och våra frågeställningar (Bryman, 2013:350). Genom att specifikt studera en tidskrift som behandlar föräldraskap ansåg vi oss kunna få en lättillgänglig och gedigen mängd empiri att utgå från. Vi behövde inte heller vara lika selektiva i vilka texter vi valde som om vi skulle utgått från exempelvis en dagstidning. Genom urvalet kunde vi även fånga in visuella aspekter genom exempelvis reklam som riktar sig specifikt till föräldrar, något vi skulle gått miste om, om vi istället valt att använda oss av dagstidningar.

Samtidigt medger vi att vi genom att välja en tidskrift som är beroende av sina annonsörer och läsarmålgrupp inte är lika representativ för samhällets uttryck som en dagstidning skulle vara. Under de senaste åren har det dock skett ett kraftigt breddande av materialtyper som används inom forskning och tidigare föreställningar om intervjuer, enkäter och lagar som primära källor till empiri lever inte längre kvar i samma utsträckning. Idag menar man snarare att det inte går att sortera olika material i en given kunskaphierarkisk ordning och innehållet i lagtexter ses inte längre representera någon större sanning eller verklighet än "intrigen i en dokusåpa" (Börjesson, 2003:15). Utifrån detta anser vi att valet av empiri inte utgör något hinder då det fortfarande går att utläsa samhällsliga diskurser. Tvärtom kan vanliga människor komma till tals i större utsträckning i den valda tidskriften genom en mängd insändare och vardagsreportage om människor med både stor och liten samhällslig makt. Vi är även medvetna om att reklam, som utgör en del av empirin, inte bildar en direkt avspegling av "verkligheten", samtidigt som vi menar på att den är långt ifrån oberoende av den. Snarare fungerar relationen mellan dem båda genom att bilderna bidrar till att forma våra föreställningar samtidigt som våra tankevärldar och existerande praktiker sätter gränser för hur annonserna ska utformas (Hagström, 1999:33).

Anledningen till att vi valde att studera *Vi Föräldrar* bland de tidningar som behandlar föräldraskap grundar sig dels i dess omfång och etablering men också i att de uttryckligen riktar sig till både män och kvinnor. Tidningen är både Sveriges äldsta och största tidning för småbarnsföräldrar och har 144 000 månatliga prenumeranter⁴. Dessutom besöks *Vi Föräldrars* internetdomän av cirka 35000 läsare varje vecka⁵. Inte allt för sällan figurerar tidskriften även som väntrumslektyr

⁴ <http://www.tidningskungen.se/familj/vi-foraldrar>

⁵ <http://www.viforaldrar.se/tidningen>

hos bland annat barn- och mödravårdcentraler, något som innebär att fler människor tillgodogör sig dess innehåll än endast deras betalande och registrerade läsare. Att tidningen vänder sig till båda kön separerar dem från mängden då många tidskrifter inom samma genre endast riktar sig till kvinnan.

Initialt hade vi en önskan om att parallellt studera ytterligare en tidskrift med liknande innehåll och målgrupp och fann tidskriften *Föräldrar & barn* som lämplig kandidat. Väl vid inhämtandet av empiri kom vi fram till att tidskriften inte skulle uppfylla nödvändiga kriterier för att bli en del av undersökningen. Detta då tidskriften var textfattig och framför allt bestod av reklam och artiklar av medicinsk art samtidigt som vårt syfte fodrade en inblick i den sociala praktiken. Då *Vi Föräldrar* uppbar en tydlig dominans som tidskrift inom föräldraskap och har utkommit sedan 1968 bedömde vi att det inte fanns några hinder att uppnå empirisk mättnad genom att istället använda oss av flera nummer av samma tidskrift. Även om det varit intressant att titta på flera olika tidskrifter menar vi att det inte var nödvändigt för besvarandet av studiens frågeställningar.

4.3 Tidskriftens innehåll

Nedan följer en kort beskrivning av hur en ”typ-tidning” av *Vi Föräldrar* ser ut. Varje nummer av tidskriften *Vi Föräldrar* är mellan 91-123 sidor långt och inleds med chefredaktörens krönika, följt av ”månadens tyck till” där några läsares tankar och önskemål om tidskriftens innehåll presenteras. Nästa återkommande inslag är ”Just nu” vilken behandlar nyheter, spaningar och trender inom föräldraskap och barnomsorg. Vidare presenteras ”Nytt & Testat” där en panel, bestående av några av tidskriftens läsare, fått testa och betygsätta olika barnrelaterade produkter. Efter Nytt & Testat följer ”Fråga Malin” där läsarna via insändare ges expertråd kring föräldraskap. Avslutningsvis presenteras en pappakrönika vars krönikör under 2015-2016 byts ut vid två tillfällen. I snitt innehåller varje nummer av *Vi Föräldrar*; sex reportage och lika många artiklar, två kröniker, sju insändare, femton notiser samt tjugoåtta sidor marknadsföring.

4.4 Metodens tillförlitlighet

Då begrepp som validitet och reliabilitet framför allt är användbara vid diskussioner kring kvantitativ forskning valde vi att istället förhålla oss till kriterier kring tillförlitlighet och äkthet (Bryman, 2013:351). Genom objektiv hantering av empirin och flitig teorianvändning var målet att komma fram till en slutsats som

presenterar en beskrivning av verkligheten. För att uppnå trovärdighet i studien har vi skrivit ett utförligt metodavsnitt som följer forskningsregler samt utformat frågeställningar som går att belysa med vår valda metod. Vi har även ett avgränsat syfte som ska vägleda oss i vår bearbetning av empirin. Vi har strävat efter tydlighet när vi redovisat empirin och haft som mål att presentera många citat för att visa på att hur vi bearbetat empirin. För att undvika att göra våld på empirin, genom att enbart redovisa sådant som bekräftar vårt intresse eller förvränga den, har en ständig reflektion kring denna risk varit aktiv genom arbetsprocessen. Genom att aktivt ha strävat efter att uppnå dessa mål hoppas vi att vår studie kan ses bära trovärdighet, tillförlitlighet samt äkthet (Bryman, 2013:351-354).

Oavsett studiens trovärdighet kan vi inte förutsätta att studiens resultat går i linje med alla människors uppfattning om saken. Alla människor har en förförståelse kring faderskap utifrån att de socialiserats in i ett visst samhälle, något som även innebär att man tolkar och ser på dess innehåll på olika sätt (Thurén, 2007:60). Vid tillgodogörandet av kvalitativa studier bör läsaren ha i åtanke att vi som forskare har tillvägagångssätt och arbetsmetoder som påverkar våra resultat. Vid utförandet av en innehållsanalys krävs det att vi som forskare "gör något" med empirin. Empirin talar inte till oss endast genom sin existens utan det krävs att vi betraktar den med ett visst fokus. Exempelvis kan konstruerandet av fäder belysas utifrån antingen dess marginaliserade position i föräldraskapet eller dess maktposition i samhället. Ingen av de båda synvinklarna är mer rätt än den andra utan snarare representerar de två olika sidor av samma verklighet (Börjeson, 2003:22).

4.5 Tematisk analys

Vid analysens initierande fas strävade vi efter att i ett första skede läsa tidningarna förbehållslöst och betrakta dem som lättsamma texter snarare än empiri. I nästa skede läste vi tidningarna på nytt med vårt syfte och frågeställningar i bakhuvudet, varifrån några teman utkristalliserades. Vi hade inledningsvis inga tankar kring aktuella teman utan dessa bildades genom återkommande tendenser i texterna vilka ansågs relevanta för våra frågeställningar. Detta möjliggjorde en tematisk analys (Bryman, 2013:529). Genom att använda oss av en tematisk analys fick vi ett ramverk som vägledde oss i empirin och hindrade oss från att enbart belysa det som vi själva ansåg intressant och uppseendeväckande. Fokus riktades på de citat och framställningar som passade in i de teman som upprättats och empirin lästes

noggrant igenom upprepade gånger i syfte att försäkra oss att vi inte gått miste om intressanta aspekter och att vi gjort empirin rättvisa.

Vid kodandet av vårt material använde vi oss av färgtematiseringar samt en tabell för att registrera det som var av intresse för vår studie. Genom att koda materialet steg för steg hade vi en genomgående uppfattning om materialets omfång. I och med att *Vi Föräldrar* utkommit i många exemplar lämnade vi möjligheten öppen för att bredda vår empiri. Dock var det tydligt att vårt urval erbjöd en empirisk mättnad vilket innebär att vi utifrån den empiri vi analyserat kan hävda något oavsett vad ytterligare text skulle påvisa (Bryman, 2013:516). Utifrån tabellens resultat kasserades vissa teman utifrån dess begränsade omfång medan andra tvingades delas upp på grund av motsatt anledning. Under arbetsprocessen kom en del teman att omstruktureras och temans namn att förändras.

En svårighet vi mötte i tematiseringen var att många av empirins texter kunde placeras under fler än ett tema vilket innebar att tematiseringen blev en långdragen och komplicerad process. Genom noggranna överväganden placerades dessa texter i de teman där vi ansåg att de hade störst tyngd och relevans för studien.

4.6 Etiska överväganden

Då vår studie inte fodrade någon mänsklig interaktion utan endast består av mediala texter har vi eftersträvat att upprätthålla ett hållbart etiskt förhållningssätt till empirin. Vi har i våra studier inte inriktat oss på specifika individer eller en viss utsatt grupp. Samtidigt innehåller empirin en mängd uttalanden från vanliga människor som inte är medvetna om att deras utsagor blivit föremål för studier. Forskning är aldrig oproblematiserad och risken är att vi i våra beskrivningar om faderskapet som ett fenomen förstärker rådande diskurser genom att reproducera redan befästa normer (Andersson & Swärd, 2008:237). Vi är medvetna om att vi trots vår önskan om att endast återspegla föräldratidningarnas konstruktion även är med och själva konstruerar den verklighet vi är en del av.

4.7 Arbetsfördelning

Den presenterade uppsatsen är en samlad produkt av två studenters prestationer och samarbete. Ingen författare har ensam burit ansvar över någon av uppsatsens delar utan snarare har arbetsprocessen vilat på en ständig reflektion mellan oss båda.

Naturligtvis har vi som människor olika styrkor och begränsningar vilket vi dragit fördel av. Dessa styrkor och begränsningar har gjort sig gällande vid exempelvis hantering av internationellt material, formatering och grammatik. Den största delen av tiden som gått till att författa arbetet har spenderats i samma fysiska miljö. Målet har hela tiden varit att skriva en enhetlig uppsats där båda våra röster förenats till en. Det är också så vi hoppas att uppsatsens läsare ska uppfatta slutprodukten.

5. Resultat och analys

Empirin har analyserats utifrån olika teman, vilka utkristalliserats genom tendenser som varit återkommande i texterna. De teman som tydligast framträtt är *Den nya pappan* och *pappan - (o)jämslällldhetens ansikten*. Utifrån dessa teman skapades sedan underkategorier för att mer överskådligt kunna bearbeta materialet. Citat, mönster och tendenser i empirins texter och bilder har lyfts fram i syfte att besvara studiens frågeställningar. Tidigare presenterade teorier kring kön och maskulinitet har använts som en tolkningsmatris för att förstå den sociala praktik som omger den diskursiva praktiken och har en bärande roll i tolkningsförfarandet. För en bredare förståelse av analysen erfordras även ett bakomliggande socialkonstruktivistiskt perspektiv. Även tidigare redovisad forskning kommer att lyftas fram för att vissa på återkommande mönster. Varje tema har analyserats isolerat men då många citat inbegriper en komplexitet och behandlar flera aspekter kan vissa idéer återkomma i texten. Avslutningsvis belyser sammanfattningen kategoriernas olika förhållande till varandra.

5.1 Den nya pappan

Den nya pappan refererar till en pappa som i empirin framträder genom att han porträtteras som omsorgsfull och närvarande. Den nya pappan karaktäriseras bland annat av attribut som omsorgsfullhet och oro vilka traditionellt sett förknippats med moderskap (Franséhn, 2003:41; Johansson, 2003:40). Den nya pappan framställs även som åtråvärd genom att han på olika sätt hyllas och skildras som en superpappa i empirin. Slutligen åskådliggörs den nya pappan genom att hans ökade närvaro bidragit till ett behov av en stark homosocialitet. Genom den nya pappans ”nyhet” är han fortfarande exklusiv och sällsynt och söker sig till andra pappor för närhet och bekräftelse.

5.1.1 En förändrad maskulinitet

I empirin figurerar flera bilder av pappor i omsorgsfulla positioner. I reklaminslagen handlar det om pappor som demonstrerar bärsjalar (se bilaga 1) eller som med ett barn i famnen gör reklam för apotekets produkter (se bilaga 2). Bilderna av den omsorgsfulla pappan sticker ut bland mängden av de annars ganska traditionella reklaminslagen som exempelvis fadern i byggklädsel med det nybyggda huset i bakgrunden och dottern i famnen (VF, 2015/11:45) eller fadern som installerar den nya bilbarnstolen (se bilaga 3). Medan den traditionella reklamen passerar utan att bryta normer eller skapa reflektion väcker den förstnämnda reklamen reaktioner utifrån att den bryter mot rådande genuskontrakt (Hirdman, 1988).

Att pappor fångats i omsorgsfulla positioner är i sig inget nytt fenomen. Dock har även dessa bilder tenderat att spela på mannens maskulinitet och sexualitet genom användandet av vältränade kroppar, manlig kroppsbehåring och andra typiskt manliga attribut (Hagström, 1999:36). I den nya reklamen har dessa typiskt manliga attribut suddats ut och mer feminina egenskaper har tilldelats papporna. Även i vardagsreportagen framträder bilder av pappor med bärsjal (ex. VF, 2015/03:20; VF, 2015/12:33)⁶ och i andra omsorgsfulla positioner. Här finner vi också uppmärksammandet av en film på två för tidigt födda tvillingar som vilar på sin pappas bröst, vilken erhållit 6.8 miljoner visningar på Youtube (VF, 2016/03:18). Den stora spridningen kan tolkas utifrån att det är något exotiskt och nytt varpå likvärdiga bilder eller filmer av mammor inte uppmärksammas i samma utsträckning.

Genom empirin skapas en komplexitet där fenomenet snarare kan förstås som en förändrad hegemonisk manlighet än en feminisering av fadern. Ett tydligt exempel på detta går att utläsa från följande citat: "Real men change nappies" (VF, 2015/12:7) vilket refererar till en viral trend där pappor uppmuntras att fota sig själv med en "stinkande blöja". Citatet, som på svenska översätts till "riktiga män byter blöjor", kan tolkas som en del i det vi kallar det nya faderskapet, där pappan tilldelats mer omsorgsfulla egenskaper och förväntas hjälpa till med barnets omsorg. Denna förändring tillåts dock inte ske genom en inskränkning av pappors manlighet utan motiveras snarare utifrån den. Orden "riktiga män" agerar som ett

⁶ Vid citerande av empirin har *Vi Föräldrar* förkortats till "VF". Därefter presenteras tidningsskriftens årtal, följt av tidningsnummer och slutligen sidnummer.

skydd mot risken att uppfattas som könsöverskridande och kan tolkas som ett aktivt sätt att försöka ändra innehållet i genuskontraktet samtidigt som det förstärker dess varande. För att inte bestraffas av omgivningen väljer papporna att istället omkonstruera kontraktet (Hirdman, 1999; Connell, 1995). Citatet implicerar dessutom att det finns oriktiga män vilket skulle kunna tolkas utifrån Connells (1995) idéer om underordnade män. Här framställs de underordnade männen vara de som inte tar hand om sitt barn och en förändring av det hegemoniska maskulinitetsidealet går att utläsa.

Ett annat exempel på den förändrande maskuliniteten är att pappor tillåts vara oroliga, nervösa och sårbara - egenskaper som tidigare tilldelats kvinnan. Det finns många exempel i empirin som belyser detta så som exempelvis de två citaten nedan:

Jag var nog mer nervös än min fru, stundtals kände jag mig helt hjälplös. Och: Helt plötsligt var vi tre! (VF, 2015/14:31).

För några år sedan var det inget som skrämde mig. Sedan blev jag pappa - och lika sårbar som en nykläckt fågelunge (VF, 2015/07:105).

Båda citaten illustrerar pappan som orolig, sårbar och hjälplös. Det är dessutom två pappor som själva beskriver sig med typiskt feminina attribut vilket står i direkt kontrast till föreställningar om vad som är manligt (Hirdman, 1988; Johansson, 209:106). I artikeln där det sistnämnda citatet figurerar finns dock tendenser som visar att pappans nyligen tillskrivna egenskaper inte fullt ut accepteras i den sociala praktiken.

De andra papporna garvar åt min ängslighet, och innan dagen är över har jag fått ett nytt smeknamn: 'hönsfarsan' (VF, 2015/07:105).

Att de andra papporna skrattar åt honom och kallar honom för hönsfarsa visar på att den nya pappan är ovanlig och just - ny. Att pappor oroar sig likt mammor bryter fortfarande mot det hegemoniska maskulinitetsidealet och upprättade könsroller. När pappan bryter mot genuskontraktet skrattas han åt och får motta glåpord och feminiseras av homosocialiteten.

Den nya pappan skildras även i nedanstående citat som belyser att pappans roll som omsorgsfull och delaktig även bidragit till ett förändrat behov i samhällsutbudet.

... många pappalediga vittnar om att det ofta saknas skötbord på offentliga herrtoaletter (VF, 2015/12:35).

Ovanstående citat kommer från ett fyra sidor långt reportage som belyser ett aktuellt problem, nämligen bristen på skötbord på herrtoaletter. Trots att den svenska staten främjat pappors föräldraledighet sedan 1974 (Plantin, 2001:25) vittnar reportaget om ett problem som blivit uppmärksammat först nu. Uppmärksammandet kan vittna om att avsaknaden av skötbord inte tidigare varit ett problem då män inte tagit ansvar för de omsorgsfulla delarna av föräldraskapet, men också som att män inte tidigare uttryckt sig kring behovet. Kanske med risk för att tappa sin hegemoniska status och förpassas från homosocialiteten (Connell, 1995; Johansson, 2003).

Det finns dock en subjektsposition där *Vi Föräldrar* anklagas för att försköna verkligheten och snarare representera en idealbild av pappor än den bild som utgör många föräldrars vardag.

Föräldratidningen lyfter gärna fram män som är goda förebilder, och det är jättebra. Men jag och många av mina väninnor känner tyvärr inte igen oss i bilden av pappa i myssoffan som hämtar klockan två på föris och lyfter upp kolikbebisens klockan tre på natten. Vi skulle behöva smarta, konkreta tips på hur vi kan få männen att lyfta blicken från arbetet och bättre se till våra barns behov (VF, 2015/08:11).

Mamman i ovanstående citat menar att hon och flera av hennes väninnor inte känner igen den bild av fadern som tidningen framställer och att deras liv snarare präglas av traditionella könsroller. Här ifrågasätts inte bara fadern som ideal utan även diskursen om en förändrad maskulinitet och pappan som mer aktiv i föräldraskapet.

Det är ovanligt förekommande att citat likt ovan ges utrymme. Det finns dock andra aspekter i empirin som visar att faderskapets innehåll fortfarande skiljer sig från moderskapets. Detta går bland annat att utläsa genom en inblick i *Vi Föräldrars* återkommande inslag "Nytt & testat" där minst en pryl i varje utgåva testas av en testpanel. Testpanelen består av tre föräldrar, vilka byts ut i varje nummer. Medan mammor tillåts prova nya tvättlappar (VF, 2015/05:45) och sådant som står i direkt relation till omsorgsarbete ges män ett nästan exklusivt tillträde till bedömningar kring teknik och säkerhetsutrustning. Pappan framställs fortfarande som den som ansvarar för familjens säkerhet oavsett om det gäller bilspeglar (VF, 2015/04:54), barnvagnsreflexer (VF, 2015/03:44) livförsäkringar (VF, 2016/02:95) eller

babylarm (VF, 2015/01:81) medan mammor knyts till omsorgen. Utifrån detta speglar empirin fortfarande traditionella könsroller där män och kvinnor förväntas agera utifrån de roller som genuskontraktet stipulerar (Hirdman, 1988).

5.1.2 Den åtråvärda pappan

En återkommande bild i empirin är pappan som en slags superpappa. Ständigt blir han som förälder hyllad och åtråvärd för sina handlingar och val, inte endast av sin omgivning utan även som ett internationellt fenomen.

Världen har nu uppmärksammat våra föräldralediga fäder – som håller på att klättra på Sveriges stjärnlista, där Abba, Zlatan och Volvo redan har en självklar plats (VF, 2015/13:56).

I de allra flesta länder möts detta med beundran... (VF, 2015/13:59).

Ovanstående citat belyser den svenska pappans åtråvärdhet och där han som institution jämförs med andra svenska framgångar som Abba, Zlatan och Volvo. Vad pappan gjort för att förtjäna denna plats framgår i samma reportage som belyser att svenska pappor tar ut allt fler föräldradagar och spenderar allt mer tid med sina barn. Detta samtidigt som mammor i heterosexuella förhållanden fortfarande står för så mycket som 75 procent av den totala föräldraledigheten (Försäkringskassan, 2014). I empirin förekommer även den i inledningen tidigare nämnda utställningen av Johan Bävman, vilken består av fotografier av pappor i omsorgsfulla och omhändertagande positioner (VF, 2015/13:54; VF, 2016/03:21). Pappan blir genom utförandet av typiskt kvinnliga praktiker så hyllad att han tillägnas en egen utställning, något som även kan illustrera hur exotisk han är. Likt en sällsynt fågel har pappan fångats för att betraktas av nyfikna ögon.

Att män som ägnar sig åt typiskt kvinnliga praktiker hyllas och uppmärksammas, speglar en intressant och flerdelad relation mellan Hirdmans (1988) teori kring könsroller och Connells (1995) teori kring hegemonisk maskulinitet. Det visar också på komplexitet och motsättningar inom de egna teorierna. Därför krävs det att man förstår fenomenet utifrån samhällets sociala kontext. Medan den hyllade pappan utifrån genuskontraktet ägnar sig åt typiskt kvinnliga praktiker så uppbar han även manliga attribut som mod och styrka. Att utmana tvingande strukturer och ordningar är i sig starkt förknippat med manlighet. Samtidigt är det viktigt att utmaningarna inte sker på bekostnad av det hegemoniska manlighetsidealet. Att

pappor idag tar på sig en större roll för barnets omsorg och tar ut mer föräldraledighet förpassar dem från det hegemoniska idealet samtidigt som det tillåter dem en plats hos de delaktiga männen (ibid). Genom att möta kvinnorna en bit på vägen tilldelas papporna samhällets erkännande som en del av den dominerande jämställdhetsdiskursen samtidigt som de kan uppbära fördelarna med att fortfarande vara den part med starkast anknytning på arbetsmarknaden och minst ansvar. Detta överensstämmer med vad Hirdman (1988:22) skriver om pappan som historiskt haft en kontrollerad symbios. Papporna behöver med andra ord offra väldigt lite för sin nya roll som hyllad och åtråvärd, medan han vinner desto mer.

Ett citat som belyser den komplexitet som ovan diskuteras är nedanstående. Här skänks pappan en betydligt större beundran än en mamma i samma situation skulle gjorts, samtidigt som han också bestraffas för sitt handlande.

Första tiden var det många negativa kommentarer, men sedan har det bara varit stöd. Folk tycker att det är otroligt häftigt – kanske för att jag är man. Fast det är konstigt att det ska behöva vara radikalt att en man skaffar barn ensam (VF, 2015/10:42).

Ovanstående citat kommer från ett reportage som handlar om en ensamstående pappa som valt att skaffa barn med hjälp av surrogatskap utomlands. Med meningen, "Folk tycker att det är otroligt häftigt - kanske för att jag är man" understryks det faktum att det mest anmärkningsvärda inte är att han blivit förälder på egen hand, utan att han har blivit pappa på egen hand. Det är inte heller bara anmärkningsvärt; det är otroligt häftigt! Vad det är som gör det till otroligt häftigt kan tolkas utifrån samma aspekter som ledde till att han initialt uppger sig blivit ifrågasatt av sin omgivning – nämligen att han frångått de traditionella könsrollerna (jfm. Alsarve & Boye, 2012:103). Ytterligare en aspekt av vad det är som gör pappan i ovanstående citat "otroligt häftig" kan tolkas utifrån att han skiljer sig från mängden av fäder. Medan andra pappor i empirin hyllas utifrån att de i förhållande till rådande politik och jämställdhetsdiskurser valt att möta mammorna en bit på vägen skildras denna pappa vara intresserad av faderskapet för sin egen skull. Detta belyses ur nedanstående citat hämtade från samma reportage.

När Daniel blev 32 hade han fortfarande inte haft något förhållande som varat längre än två år [...]. Han hade ingen lust att vänta med att bli förälder tills han blev 50 år, eller riskera att inte bli förälder alls (VF, 2015/10:40).

Det här är allt det jag längtat efter, säger han (VF, 2015/10:41).

Att pappor kan dela den starka längtan efter barn som tidigare endast tillskrivits mammor är något som leder till splittrade reaktioner. Å ena sidan är det häftigt och förtjänar ett fem sidors reportage och å andra sidan är det främmande och bryter mot så väl genuskontraktet som det hegemoniska maskulinitetsidealet. Detta framgår bland annat genom att pappan i reportaget inledningsvis bestraffades genom negativa kommentarer.

Pappans åtråvärdhet lyfts även upp utifrån andra aspekter så som i nedanstående citat:

Nu är det inne att vara man med en 'Dad Bod' eller 'pappakropp'. De lite fluffigare magarna känns mer mänskliga och attraktiva än tvättbrädesvarianten. Härligt, säger vi och hugger in på våra nygrillade hamburgare. Snart är det dem fluffiga mammakropparnas tur att bli ideal, eller hur? (VF, 2015/08:20)

Pappan är inte bara hyllad för alla goda egenskaper han uppehåller utan även hans brister gör honom mer åtråvärd för andra. Pappors uppmärksammande är en relativt ny trend men redan accepteras den nya kroppen han uppvisar. Meningen "Snart är det de fluffiga mammakropparnas tur att bli ideal, eller hur?" implicerar att detta inte tidigare gällt för mammor och fortfarande inte gäller.

Genom genusystemet (Hirdman, 1988) stipuleras en norm om att kvinnan ska sträva efter att bli åtråvärd och hennes ouppnåeliga ideal är ett känt faktum. Detta visar att mannen fortfarande är överordnad kvinnan och enligt Connell (1995) fortfarande innehar makten och den kulturella dominansen. Medan mäns överordnade position skapar en tillåtande miljö för män har kvinnor fortfarande stränga regler att anpassa sig efter. Samma åtråvärdhet kan vidare belysas i en reklam för barnvagnar, i vilken en mamma med en blick som tolkas som full av åtrå spanar efter en pappa som joggar förbi med en barnvagn (se bilaga 4). Genom detta konstrueras pappan som åtråvärd i mammans ögon.

5.1.3 Pappor som en exklusiv grupp

Redan vid en snabb genomgång av empirin är det tydligt att det inte går att betrakta föräldrar som en enhetlig grupp av människor med barn, utan snarare som två

separata grupper bestående av pappor och mammor. Det finns med andra ord tydliga tendenser till en utpräglad homosocialitet (Johansson, 2003:241). Denna homosocialitet illustreras både genom text och bilder vilka förmedlar en föreställning av pappor som är i behov av bekräftelse och närhet från andra pappor.

Det är intressant att läsa om hur andra pappor har det; få lite tips, jämföra och kanske lära sig något (VF, 2015/10:5).

I ovanstående citat kan vi läsa om en pappa som efterfrågar manlig expertis och vill jämföra sig med och lära sig av andra pappor. Genom hans specifika önskemål om just pappors erfarenheter blir det outtalade att dessa kan delge någon speciell information som skiljer sig från den information som mammor kan bistå med. Det kan tolkas som att den information som kommer från en annan man, pappa till pappa, är mer värdefull än en mammas. Pappan i ovanstående citat uttrycker inte heller vilken typ av information han efterfrågar utan det viktigaste förefaller vara att det kommer från en pappa, oavsett vad denna pappa delger.

Fenomenet med män som söker kunskap av män och föredrar manlig vägledning är inget nytt och figurerar bland annat i Hagströms (1999:57) forskning kring det manliga föräldraskapet. Fenomenet kan också förstås utifrån genussystemet där mäns åsikter och erfarenheter bedöms som mer värdefulla än kvinnans. Inom genussystemet uppbär kvinnans åsikter inte samma tyngd och genuskontraktet stipulerar att kvinnans roll inte är att lära upp mannen som dikotomt betraktat är mer bildad än kvinnan (Hirdman, 1988). Att tidigare forskning (ex. Johansson 2011:166; Hagström 1999:44; Franséhn, 2003:40) visar att mödrar tidigare varit och fortfarande generellt sett är de mest aktiva i barns uppfostran och omvårdnad belyser den manliga homosocialitetens kraft. Detta då män även inom ett område där kvinnor obestridligen i de flesta fall har en större expertis inhämtar information från samkönade källor. I empirin ses att mäns önskan om pappakunskap dels tillgodoses genom en återkommande pappakrönika men också genom flera reportage och artiklar där pappor får uttala sig.

Liknande tendenser till homosocialitet går att utläsa ur nedanstående citat. Här är det inte den manliga kunskapen som föredras utan istället den manliga närheten.

Drömmen är att utveckla en gps-funktion, så att en föräldraledig pappa ska kunna hitta andra pappor att hänga med (VF, 2015/06:20).

Ovanstående citat från skaparen av dads-life, en digital mötesplats för pappor, beskriver drömmen som att kunna hitta andra främmande pappor att umgås med. Det verkar med andra ord inte spela någon roll om papporna har något gemensamt med varandra förutom att de delar samma kön. Detta är talande för den samhörighetskänsla män ofta upplever med andra män utifrån endast könstillhörighet (Connell, 1995; Johansson, 2003). Ytterligare en dimension av citatet är att det implicerar att föräldralediga pappor är något sällsynt och exklusivt. Detta genom att citatets underliggande betydelse är att pappor inte kan mötas genom traditionella mötesplatser för föräldralediga, så som föräldragrupper och öppna förskolor utan istället behöver använda sig av gps-funktioner för att finna varandra i ett hav av föräldralediga mammor.

Konstruerande av pappor som en exklusiv grupp är som tydligast i de texter som empirin omfattar men förstärks genom den omgivande layouten. Exempelvis vid könsneutrala uttalanden som nedanstående citat ger den omgivande layouten texten ett annat innehåll.

När du är föräldraledig känns det som att du står inför hundratusentals beslut i ditt föräldraskap varje dag. Om du då inte har någon att vända dig till som går igenom samma sak är det vanligt att känna sig ensam, speciellt om du är förstagångsförälder (VF, 2015/07:50).

Bredvid citatet framträder en bild av två män med varsin bebis. Omedvetet förvandlas därför "någon som går igenom samma sak" till "någon annan man" - eller rättare sagt en annan pappa.

5.3 Pappor - (o)jämsställdhetens ansikten

Ett vanligt förekommande tema i empirin är att pappor framställs ta ett större ansvar än förr för hushållsarbete samt ta ut fler VAB-dagar⁷ och mer föräldraledighet än tidigare. Detta belyses både i tystnad genom en frekvent exponering av bilder på pappor som vaggar sina barn till sömns eller ståendes framför spisen tillagar familjens middag men också genom framlyftande av statistik och tidigare nämnda reportage som hyllar pappors föräldraledighet. Bilden av den engagerade pappan genomsyras dock av en genomgående frivillighet vilken träder fram genom de

⁷ VAB är förkortning av vård av sjukt barn.

uttalanden som görs kring det manliga föräldraskapet. Medan föregående avsnitt hanterade pappans förändrade maskulinitet fokusera detta avsnitt på pappans roll i förhållande till mammans i föräldraskapet och familjelivet.

5.3.1 Den andre föräldern

Det finns flera tendenser i empirin som visar att det tyngsta ansvaret kring barnets omsorg primärt är mammans att bära. Genom att fadern fortfarande belyses som handlingsfattig, begränsad och i viss mån ansvarsbefriad i föräldraskapet framgår diskursen om fadern som en slags hjälpreda åt modern. Likt Batmans Robin är pappan en sidekick till mamman snarare än huvudrollsinnehavaren i den film som representerar barnets uppväxt. Pappan framträder med andra ord som en hjälpreda till modern snarare än till barnet. Diskursen om pappan som den andre föräldern skapas såväl utifrån de beslut pappor aktivt fattar men också utifrån diskurser spunna ur biologiska faktorer.

Det var ganska jobbigt i början för då ammade Frans så fort han blev ledsen. Det är svårt som pappa att trösta ett barn när det enda som hjälper är att amma (VF, 2015/14:55).

Jag ammar fortfarande och har gjort det väldigt ofta. Jag har aldrig kunnat vara ifrån mer än korta stunder. Det tär på mig. [...] Mitt tålamod tar slut, jag får ett tryck över bröstet och har svårt att andas (VF, 2015/10:96).

Ovanstående citat skildrar hur amningen kan lägga en grund till att kvinnan ges det tyngsta ansvaret och även hur både män och kvinnor kan känna sig bundna till könsroller utifrån biologiska faktorer. Denna ojämlikhet skildras genom fadern som hjälplös och modern som orkeslös. Att amning är en stark faktor som redan i det tidiga föräldraskapet lägger grunden till moderns roll som huvudförälder har tidigare pekats ut av Alsarve & Boye (2012:111) och identifierats som en naturlig process vilken skapar könsroller i heterosexuella föräldraskap. I empirin förekommer frekvent artiklar och insändarfrågor som handlar om amning. Även om en del artiklar handlar om olika alternativ till amning, är amningens varande en stark diskurs. Detta illustreras bland annat genom en reklam för en nappflaska vars slogan är "näst bäst efter mammas bröst" (VF, 2015/09:70).

Det är dock tydligt att mammans huvudansvar kvarstår även när biologiska faktorer inte spelar in. Nedanstående citat kommer från en artikel som handlar om en lokal

barnavårdscentral vilken tagit initiativ till att få fler pappor att besöka bvc⁸ genom att bjuda in dem till ett besök med sitt barn, utan mamman.

När jag fick veta att jag skulle komma ensam med Julian tyckte jag att det var jättekul - att få den här ensamtiden med Julian, att gå till bvc ensam med honom. Jag kände 'Jamen jag är ju Julians pappa'. Det betydde så himla mycket. Det är ju mycket kring mamman i början, det här med amningen och så (VF, 2015/01:34).

Här är det någon som bjuder in pappan till att spendera ensamtid med sin son och upplyser honom om att kontrollbesök hos barnavårdscentralen kan ingå i rollen som pappa. Det är ingenting han själv tar sig friheten till och han uttrycker en osäkerhet till sin identitet som pappa. Anledningen till det uppger han vara att det är mycket med "amningen och så". Det verkar med andra ord finnas något annat än amningen som gör mamman mer självklar som förälder än pappan. Franséhn (2003:41) skriver att det förväntas av mammor att de ska ha en medfödd moderskärlek, vilket kan vara det pappan menar med "och så" i citatet ovan.

Att mammor blir trötta och slitna av att bära föräldraskapets tyngsta ansvar (jmf. Alsarve & Boye, 2012:115) speglas i insändare ur empirin:

Jag tror jag skulle behöva komma ifrån hemmet lite för att slappna av, men jag har svårt att lita på att min sambo helt ska orka hålla ställningarna när jag är borta (VF, 2016/01:86).

Min man jobbar och studerar, vilket gör att jag under vardagar är ensam med barnen dagar och kvällar. [...] Jag har ofta känt mig stressad, och i slutet av dagen får jag skuldkänslor - för att jag inte är en bra mamma (VF, 2015/08:87).

Utifrån ovanstående citat framgår det att mamman känner sig otillräcklig i sitt föräldraskap trots att hon bär det tyngsta ansvaret i hemmet. En annan mamma uttrycker att hon inte fullt ut litar på pappans förmåga att ta hand om deras barn. Denna osäkerhet till pappans omvårdnad är något som Araújo Martins, Pinto de Abreu och Barbieri de Figueiredo (2014:123) menar är ett vanligt resultat av pappors bristande delaktighet.

Även kring områden som inte är direkt förknippade med barnomsorg men samtidigt en del av familjelivet framkommer det att det är kvinnan som bär på huvudansvaret:

⁸ Bvc är förkortning av barnavårdscentral.

Är du kvinna? Då har du förmodligen börjat ladda inför julracet nu. I Vi Föräldrars enkät svarar 42,5 procent att kvinnan har ansvaret för julen. För män är siffran 0,1 (!) procent (VF, 2015/14:84).

Ovanstående citat visar att det är mamman i familjen som förväntas ha koll på läget och sköta sådant som berör hela familjen. Ovan kunde man utläsa att pappors svårigheter att känna delaktighet i början av barnets liv ledde till att barnavårdscentralen startade ett helt nytt initiativ för fäder. Att mamman får ta mest ansvar i familjen konstateras bara, det framställs inte som ett problem. Det visar att man lägger mer vikt vid att förstärka pappans symbios än mammans frihet (Hirdman, 1989). Dessa uppgifter kan utifrån genuskontraktet skapa olika föreställningar om vad de olika könen förväntas "kunna" och "göra". Något som innebär att det omärkt går förbi när kvinnor utför typiska "kvinnoysslor" medan männen uppmärksammas. Hirdman (ibid) menar att genuskontrakten går att förändra men att det innebär en långdragen och svår process. I nedanstående citat exemplifieras de risker som är förknippade med ett genuskontraktsbrott och det skildras hur svårt det kan vara att skapa nya villkor även när mäns intention finns där:

Säg att männen i ens släkt brukar sätta sig med varsin whisky när kvinnorna går ut och tar disken. Om du då som man hellre vill hjälpa till i köket kan det lätt uppfattas som en provokation att resa sig från sällskapet – och kanske blir man också 'överväkommen' eller ifrågasatt i köket och allt blir värsta stora grejen (VF, 2015/14:86).

Det som går att utläsa från ovanstående citat är att pappor genom yttre förväntningar hindras från att vara jämställda mammor även när det är avsikten. I detta fall är pappans vilja att hjälpa mamman men det beskrivs som att det skulle kunna uppfattas som ett provocerande av den manliga homosocialiteten. Att välja att diska och sköta hushållet framför att dela en whisky är således inte ett drag som bekräftar den hegemoniska manligheten utan betraktas snarare som starkt kodat kvinnligt beteende. Detta gör att mannens val riskerar att rubba den manliga homosocialiteten och ge honom en enkelbiljett till den underordnade gruppen av män som definieras utifrån sina feminina attribut (Connell, 1995). Medan homosocialiteten tillåter att fadern hjälper kvinnan bakom stängda dörrar är det inte ett acceptabelt beteende i pågående samkväm med andra män (Johansson, 2003:242). Även kvinnornas reaktion oroar honom och han är rädd för att de ska syna honom mitt i akten av att

bryta genuskontraktet (Hirdman, 1988) och att han av dessa ska hyllas för sina feminina attribut, vilket kan vara starkt stigmatiserande.

Nedanstående citat visar att män och kvinnors olika roller verkar gå "i arv" men också hur viktigt goda fadersförebilder är. Något som även knyter an till McGee och Hantlas (2013:39) resonemang kring vikten av att kunna identifiera sig med någon för att själv kunna agera som sådan. Det visar också på hur fadersrollen utifrån genussystemet tidigt återskapas genom socialisering i barnens liv (Hirdman, 1988).

Jag gör exakt som jag såg min mamma och mormor göra när jag var liten: alltid hålla på, aldrig vara stilla. Pappa kunde slappa. Ligga i soffan, äta nötter och kolla engelska ligan. Eller lyssna på ny musik tillsammans med mig, läsa bok eller gräva i trädgårdslandet (för nöjes skull). Mamma och mormor kunde också slappa, om allt annat var fixat först (VF, 2015/12:07).

Ytterligare tendenser som belyser pappan som andre föräldern är framställningar där pappan målas upp som en slags lekpappa. Detta tydliggörs i flera reportage vars syfte är att belysa familjers vardag, antingen genom användandet av ordet "pappalek" eller de aktiviteter som pappor skildras göra tillsammans med sina barn (ex. VF, 2015/13:38; VF, 2015/02:12; VF, 2015/06:12).

Nu vill min man hjälpa till med nattningarna för att avlasta mig, men nu går det inte. Och jag kan förstå det. Vår pojke är ju helt ovan att somna hos pappa. Pappa är ju 'lekpappa', så vår son accepterar inte alls att bli nattad av min man... (VF 2015/13:38).

Ovanstående uttalande kommer från en mamma som har ett sjutton månader gammalt barn. Citatet avslöjar att pappan under barnets tidiga levnadsår tagit ansvar för de lekfulla delarna av föräldraskapet. Detta är något som enligt Johansson (2011:166) är vanligt förekommande och hans forskning visar att de pappor som tar ansvar ofta gör det genom de lätta och lekfulla delarna. Att man ofta porträtterar pappor som en bifigur eller en lekpappa kan enligt McGee och Hantla (2013:39) ge konsekvenser för hur faderskapet återskapas. Självklart är lek en viktig del i barnets uppväxt och utveckling, men genom att koppla lekfullhet till pappan och ansvar till mamman delas föräldrarollen upp på ett könstraditionellt sätt, genom vilket kvinnor missgynnas. I citatet framkommer även att pappan nu "vill" hjälpa till. Medan kvinnan förväntas ha huvudansvaret kan pappan välja att hjälpa till, precis som han kan välja vilka aktiviteter han vill utföra i föräldraskapet (Johansson, 2011:166).

Detta är något som kommer belysas tydligare under nästkommande rubrik.

5.3.2 Pappa - en valfri praktik

I empirin framkommer ständigt valet och viljan när det manliga föräldraskapets ska praktiseras. Män "vill" hjälpa till och "väljer" att ta föräldraledighet medan mammor bara "är" föräldralediga och tar ansvar. Medan mödrar är föräldrar så väljer pappor föräldraskapet utifrån de premisser och den utsträckning som passar dem. Samtidigt finns det ett samhälleligt tryck på pappors föräldraledighet.

Ett återkommande inslag i *Vi Föräldrar* är "pappakrönikorna" där pappor skriver om hur det är att vara pappa. Nedan följer ett citat ur pappakrönikan "Pappa Cramby":

Kära nyblivna pappa! Det är ett par saker jag skulle vilja ta upp med dig. [...] Som när de kallar dig lattepappa till exempel. Det är en kopp kaffe för fan. Med mjölk i. Att använda den som sarkastisk samtidsmarkör blev uttjatat redan under ett Adde Malmberguppträdande på Norra Brunn 2004. [...] Och till sist några praktiska råd: Snåla inte när du köper barnvagn. Ta ut så mycket föräldraledighet det bara går (2015/02:89).

Ovan kritiseras samhällets syn på en "lattepappa" och pappor uppmanas att ta ut så mycket föräldraledighet de bara kan. Då krönikören kan fungera som en förebild för de pappor som intresserar sig i föräldratidningen är det inte långsökt att lägga vikt vid uppmaningen om föräldraledighet. Genom att det är en pappa som uppmanar andra pappor att ta ut mer föräldraledighet förstärks homosocialiteten (Johansson, 2003:242). Citatet visar också på ett val. Pappor har valet att stanna hemma länge eller inte vilket underförstått implicerar att om pappor inte "väljer" att ta ut en stor mängd föräldraledighet faller det ansvaret över på mamman. Valet att faktiskt ta ut föräldraledighet speglas kontinuerligt i empirin och det är män som majoriteten av gånger uttalar sig om varför och hur lång tid de ska vara lediga. Nedanstående citat kommer från ett reportage där den svenska pappaledigheten uppmärksammas ur en pappas perspektiv:

...det är klart man ska vara pappaledig. Jag ska vara hemma med Oscar i två till tre månader men det är lite beroende på om och när vi får en plats på förskola. För mig känns det självklart att vara pappaledig, just för att stärka relationen med mina barn tidigt (VF, 2015/13:60).

Pappan i ovanstående citat har en otvivelaktig inställning till föräldraledighet: “det är klart man ska vara pappaledig”, för honom känns det “självklart”. Hans son är drygt ett år gammal vilket innebär att någon annan har varit föräldraledig majoriteten av tiden, med största sannolikhet är det barnets mamma. Pappan blir hyllad och uppmärksammad när han tar ut två till tre månaders föräldraledighet medan mammans hela år av barnomsorg går obemärkt förbi.

Genom den tidigare empirigenomgången, pappakrönikörens uppmuntrande och citatet från pappan som definierar pappaledigheten som självklar framgår en tydlig jämställdhetsdiskurs. Samtidigt speglas denna inte alltid i hur vardagslivet framställs och den statistik som presenteras.

Vid det första barnet kom vi överens om minst 4 månaders pappaledighet. Sedan kom barnet, och pappaledigheten blev bara 2 månader. Vid andra barnet var det inte praktiskt för min partner att ta någon pappaledighet. Hans karriär tog fart, jag fick sätta mig i baksätet (VF, 2015/08:11).

I citatet av en mamma framkommer att trots överenskommelsen om fyra månaders pappaledighet blev det bara två. Och vid nästa barn blev det ingen pappaledighet alls, eftersom att det inte var “praktiskt” för pappan. Alsarve & Boye (2012:123) belyser i sin forskning att det är vanligt att det vid diskussioner mellan blivande föräldrapar ofta uppkommer önskemål om att det ska vara jämställt och att pappor ska ta ut mer ledighet. Det diskuteras däremot aldrig möjligheten för mammor att inte ta ut någon föräldraledighet alls. Det är underförstått att kvinnans ledighet är självklar och mannens sekundär. Detta stämmer väl överens med ovanstående citat där mamman fick sätta sig i “baksätet” på grund av att pappaledighet inte passade in i mannens liv.

Det verkar som att andra anledningar än barnets behov av omsorg ligger till grund för att pappor väljer att ta ut föräldraledighet. Detta speglas i citatet nedan:

Jag är pappaledig för att det känns som något man bara ska vara eller borde göra. Och för att det är kul (VF, 2015/13:60).

Ovan förklarar pappan sitt motiv till att vara föräldraledig vilket implicerar att den inte är självklar för omgivningen. Pappans föräldraledighet uttrycks här inte ske med beaktande av varken moderns eller barnets intresse utan tycks ske genom en blandning av plikt-känsla och ”för att det är kul”. Genom att föräldraledigheten

känns som något ”man bara ska vara” går det att tolka som diskursen om den nya pappan börjat bli vedertagen i den sociala praktiken. Samtidigt speglas en bild av vad Connell (1995) beskriver som den delaktiga mannen som tar ut föräldraledighet, men också drar nytta av patriarkatets fördelar i och med sin valfrihet.

Vidare kan pappornas vilja och val förstås som ett sätt för pappor att närma sig ett aktivt föräldraskap utan att deras manlighet hotas. Vilja och val är egenskaper som är starkt förknippade med det manliga könet. Genom att pappan i ovanstående citat markerar sitt närmande av kvinnliga praktiker som ett val han motiverar med att det ”är kul” sker det utifrån hans villkor. Något som innebär att pappan inte förpassas till en kvinnliga arena utan att han själv är aktiv i processen och styr dess utsträckning.

Vidare kan man se att pappan motiveras till jämställdhet genom att göra identiteten pappa mer attraktiv samt ge löften om bättre familjeförhållanden. I empirin beskrivs det ofta hur man blir lyckligare, har mer sex och minskar risken för skilsmässa genom att leva i ett jämställt förhållande. Till exempel hävdas i ett reportage att par som är jämställda hånglar mer och får ett bättre sexliv (VF, 2016/01:57). Sett ur Hirdmans (1988) teori om genuskontrakt kan mannen utifrån dikotoma föreställningar betraktas som mer sexuell än kvinnan medan kvinnans sexualitet främst har förknippats med fortplantning. Vilket innebär att dessa uppmaningar blir en större motivation för män än för kvinnor. Om det dessutom är skrivet i genuskontraktet att mannen är den som har störst sexuellt behov utgörs ytterligare ett bevis för att motivation som sådan används för att få pappan att utföra andra handlingar. I ett annat reportage framhävs vad som kan vinnas på om man fördelar sin föräldraledighet jämställt och det nämns upprepade gånger att pappans anknytning till barnen förstärks (2016/04:71).

Det icke jämställda föräldraskapet belyses även i nedanstående citat som medvetet belyser den rådande könsordningen och kvinnors strukturella diskriminering.

Pappor som vabbar får sämre löneutveckling, [...] Skälet kan vara att vabbande pappor är så ovanliga (en av tre vabbdagar tas ut av män) att en pappa som vabbar riskerar uppfattas som mindre engagerad i jobbet (VF, 2015/14:14).

Pappor vabbar mer nu. Under 2015 tog papporna ut 38 procent av vabbdagarna. Det är fler än året innan. Mammor vabbar dock fortfarande mest (VF, 2016/04:16).

Det förstnämnda citat är hämtat ur en notis med rubriken "Va, ska DU vabba?" och handlar om synen på pappors VAB, det skildrar omgivningens ojämlika förväntningar på pappor, respektive mammor. Dessa förväntningar kan kopplas till tankar om genusystemet där moderskap förknippas med omsorg och omhändertagande medan faderskapet snarare kopplas till dess dikotomier (Hirdman, 1988). Mannen förväntas sätta arbetet i första rum och hans relation till yrkeslivet år 2016 är fortfarande mer självklar än kvinnans. När mannen bryter mot genuskontraktet straffas han genom en sämre löneutveckling. Likvärdig kritik mot kvinnors svårigheter att få upp lön eller pension i höjd med mannens vilket länge varit ett problem finns inte att bevittna i empirin (jmf. Alsarve & Boye, 2012:123). I det andra citat där det nämns att mammorna fortfarande är de som vabbar mest nämns det endast i en kort mening. Något som går att tolkas som att moderns VAB är mer självklar än faderns.

5.4 Sammanfattning

Genom analysen framträder motstridiga bilder av fadern. Samtidigt som pappan befinner sig i förändring och innehar nyfunna attribut som hängivenhet och ansvarstagande är han fortfarande den traditionellt karriärsinriktade lekpappan. Oavsett vilka bilder av pappan som framkommer är det tydligt att moderskap och faderskap är två olika ting. Detta bland annat genom att faderskapet framställs som en särskild konst som bäst kan förstås och läras ut av andra fäder men också genom de olika villkor som omger de båda föräldraskapen.

Bilden av den omsorgsfulla pappan vittnar om en klar förändring i genuskontraktet där pappan tillåts vara sårbar och visa ömhet till sitt barn. Flera pappor beskriver sig själva som sårbara i rollen som pappor och det hegemoniska mansidealet tycks förändras när man blir pappa. Det är tydligt att idealmannen har blivit mer barnorienterad och att män i större utsträckning än tidigare tar på sig feminiserade delar av barnomsorgen. Samtidigt blir pappan till viss del fortfarande ifrågasatt när han uppvisar dessa attribut framför homosocialiteten. Det går att utskilja tydliga ramar för hur långt papporna får lov att sträcka på den nyfunna könsöverskridande friheten. Medan det är okej att byta blöjor och ömsint vagga sitt barn är det inte,

åtminstone inledningsvis, okej att som man ensam skaffa barn. Det är tydligt att det omskrivna genuskontraktet inte sträcker sig så långt, vilket visar sig genom bestraffande i form av negativa kommentarer och uteslutningsprocesser.

Bilden av pappan som åtråvärd och beundransvärd är återkommande och artikuleras i så väl relation till ovanstående ny tillskrivna attribut som det ökade ansvaret i den politiserade delen av föräldraskapet. Att pappor som tar på sig traditionellt kvinnliga attribut hyllas och tilldelas en hög status är komplext och kan inte isolerat förstås utifrån teorier kring genus och kön. För en bättre förståelse av fenomenet krävs att även samhälleliga diskurser kring jämställdhet tas i beaktning. Den tolkning som görs i analysen är att papporna, vilka framställs ha mycket att vinna på att lämna det hegemoniska maskulinitetsidealet; ett lyckligt förhållande, bättre sexliv, mer hängel, och framför allt att vara en del av den samhälleliga jämställdhetsdiskursen, nöjer sig med en plats hos de delaktiga männen. Han riskerar visserligen att utstå en del gliringar av homosocialiteten men får också glänsa i media och bli framställd som en förebild och jämställdhetsföregångare. Detta samtidigt som han genom sitt valbara föräldraskap stöttar och drar nytta av patriarkatets utdelningar. Detta framgår tydligt under rubriken *pappor – (o)jämställdhetens ansikten* vilken syftar till de två ansikten som pappor utgör i jämställdhetsdiskursen.

Analysen visar tendenser till en utpräglad jämställdhetsdiskurs, dels genom illustrationer och vardagsreportage som belyser pappors delaktighet men också genom hyllandet av fäder som är föräldralediga och spenderar mer tid med sina barn. Detta framkommer även genom statistik som i positiva termer stipulerar att pappor är mer föräldralediga än tidigare och oftare är hemma för vård av sjukt barn. Detta samtidigt som det konstateras att det fortfarande är ojämnt – av strukturella skäl som pappor inte kan hjälpa. Pappan blir här en aktiv symbol i kampen för jämställdhet; *han* tar ut mer föräldraledighet, *han* vabbar mer och *han* tycker att föräldraskapets praktiker är självklara. Bakom detta ansikte gömmer sig dock ett annat ansikte som bättre tycks spegla föräldrars vardag och den sociala praktiken.

Lika tydligt som att en jämställdhetsdiskurs framträder i empirin, är det att denna inte uppnås. Detta belyses dels genom pappornas sekundära roll i barnets liv och pappornas återkommande vilja och val. Det icke jämställda föräldraskapet

framkommer således både genom det innehåll pappors föräldraskap ges men också utifrån de olika premisser genom vilka föräldraskapets utövas. Bilden av pappan som andre förälder är återkommande och bygger på uttalanden från pappor som uppger sig vara begränsade av mammors biologiska fördelar i föräldraskapet och strukturell diskriminering. Pappor framställs även ta ett mindre ansvar i hemmet över de delar som finns utöver barnomsorg i familjelivet. När pappor väl tar ansvar är det ofta över de delar som kan anses vara de roliga delarna av föräldraskapet vilket förstärker de olika rollfördelningarna i föräldraskapet.

Det icke jämställda föräldraskapet och kvarvarandet av traditionella könsroller är tydligast när de mer politiserade delarna av föräldraskapet är på tapeten. Här belyses återkommande pappornas motiv till föräldraledigheten som ett bevis på att den behöver förklaras och således inte är förgivettagen. Medan mammor *är* föräldralediga är det tydligt att pappor *väljer* att vara föräldralediga. Vill pappan inte vara föräldraledig – då är han inte det. Men vill han vara det så är det utifrån att det passar in i hans karriär samtidigt som han blir hyllad. När hans föräldraledighet och VAB-dagar uteblir är det utifrån strukturella förhållanden som en sämre löneutveckling eller biologiska svårigheter kring amning, och när han är är det blir han jämförd med Zlatan och Abba samt föremål för fotoutställningar.

Samtidigt som pappan i analysen ständigt belyses utifrån sin överordnade position i könsordningen är det tydligt att han tvingas balansera mellan sin egen vilja, samhällets krav och homosocialitetens förväntningar. Faderskapets innehåll ses genom analysen formas av rådande ideal kring hegemonisk maskulinitet. Det är med andra ord fullt möjligt att många pappor skulle vilja ha en annan roll i föräldraskapet men att förställningar kring genus och maskulinitet hindrar dem från detta. Modern ska därför inte betraktas som den ensamma förloraren i det icke jämställda föräldraskap som framkommer i analysen.

6. Slutdiskussion

I studiens resultat presenteras att *Vi Föräldrar* förmedlar en bild av så väl ett nytt, som ett traditionellt faderskap. Vi menar på att dessa två bilder i första hand inte ska förstås som varandras motpoler utan snarare som två sidor av samma mynt. Samtidigt som den nya pappan vittnar om en pågående förändring menar vi att han

snarare ska betraktas som en uppgradering än en helt ny upplaga. Trots hans nya funktioner vilka inbegriper feminint kodade praktiker är han fortfarande (på vinst eller förlust) inte fri från varken genuskontraktets makt eller homosocialitetens förväntningar.

Vi vill hävda att den nya pappan har möjliggjorts genom den strukturella jämställdhetsdiskurs som omger föräldraskapet, vilken kan tolkas som en produkt av den jämställdhetssträvan den svenska staten fört sedan inrättandet av den könsneutrala föräldraförsäkringen år 1970 (Plantin, 2001). Samtidigt menar vi att det utifrån så väl studiens resultat som tidigare forskning är naivt att tro att ett jämställt föräldraskap kan uppnås enbart genom rådande politiska åtgärder. Vi anser att mäns ringa uttag av föräldraledighet och vård av sjukt barn visar att det är tydligt att svensk jämställdhetspolitisk missat målet. Samtidigt menar vi, likt Bekkengen (1999) att statistik kring föräldraledighet inte bör användas som ensamma parametrar för jämställdhet utan att även en diskussion kring föräldraskapets innehåll och villkor är nödvändig. Vi ställer oss mycket frågande till vilka reella jämställdhetsnärmanden som går att utläsa ur pappors *val* av föräldraledighet när den ställs i kontrast till mammans *självklara* föräldraledighet. På samma vis ska inte ett likhetstecken sättas mellan ”goda pappor” och ”jämställda män”.

Vad vi tycker oss kunna utläsa ur vår studie är att det snarare är traditionella könsroller som formar föräldraskapets villkor än rådande politik - även om det måste ses som samverkande system. Medan politiken spelar en stor roll i skapandet av den jämställdhetsdiskurs som tydligt framkommer i analysen är det könsrollerna som styr i vilken utsträckning den efterlevs och vilken betydelse den får. Vi menar därför att det icke jämställda föräldraskapet bäst kan förstås genom kvarlevandet av värderingar som stipulerar hur de olika könen ska praktiseras och skapar hinder för pappor att ta ett jämställt ansvar i föräldraskapet.

Vid samtal med anhöriga om ämnet för denna uppsats har vi flera gånger möts av kommentarer likt “det är väl inte konstigt att mammor har en större roll i föräldraskapet?”. Vi menar att det är just sådana yttranden som visar den rigida könsordning och de dolda könsroller vilka omger föräldraskapet. Vi har även tagit del av forskning som visar att verksamma socionomer i arbetet med familjer har en traditionell syn på hur en familj bör vara uppbyggd och vilka roller som tilldelas de

olika könen (Bangura Arvidsson, 2003; Petersson G, 2006). Det innebär att även socionomer vars universitetsutbildning präglas av ett jämställt och kritiskt tänkande inte lyckas frångå traditionella bilder av föräldraskapet. Vi menar därför att det är hög tid att konstruktionen av pappans underlägsna och ansvarslettade roll i föräldraskapet utsätts för ett ifrågasättande som kan leda till en ny diskursordning. Vi anser att ett uppluckrande av de traditionella könsroller som omger föräldraskapet skulle gynna hela familjen. Något som går att knyta an till de sociala problem som lyftes upp i problemformuleringen vars rötter många gånger bottnar i frånvarande och ansvarslösa fäder (Pappamanualen, 2014; Social rapport, 2010).

Samtidigt som Sverige har en lång väg att gå innan ett jämställt föräldraskap kan uppnås menar vi att analysens resultat skildrar en positiv utveckling, genom vilken pappor kan tillgodogöra sig goda förebilder. Även om *Vi Föräldrar* i empirin anklagas för att måla upp en förskönad bild av "verkligheten" så är de genom sina framställningar med och skapar en ny "verklighet" som i sin tur bidrar till att förändra den sociala praktiken. Genom att *Vi Föräldrars* största målgrupp är nyblivna föräldrar kan pappor tidigt i föräldraskapet tillgodogöra sig positiva bilder att imitera. Samtidigt går det att föra en vidare diskussion kring hyllandet av den svenska pappan och huruvida det bidrar till ett stagnerande av jämställdhetssträvandet då jämställdhet stundvis framställs som ett mål som är uppnått. Dock menar vi att man i processen av att omkonstruera verkligheten kanske måste måla upp en idealbild som människor vill efterleva.

Utifrån vår studie har flera tankar väckts för vidare forskning. Framför allt hade det varit intressant att studera jämställdhet i föräldraskap ur ett intersektionellt perspektiv genom att ta hänsyn till faktorer så som sexualitet, klass, ålder och funktionshinder. Vidare önskar vi att vi haft utrymme att i större utsträckning beröra barns eventuella behov av två föräldrar i uppväxten som delar på ansvar och omsorg. Även homosocialitetsbegreppet, vilket blev tydligare för oss i och med arbetet med denna studie har väckt nya frågeställningar. Exempelvis anser vi att det varit givande att studera hur homosocialitet i pojkars uppväxt är med och bidrar till att exponera dem för sociala problem, så som kriminalitet och missbruk, i större utsträckning än flickor. Vi menar att delar av ovanstående förslag till forskning hade kunnat byggas på eller dra nytta av idéer och slutsatser från denna studie.

7. Referenser

- Ahrne, Göran & Roman, Christine (1997) Hemmet, barnen och makten. Förhandlingar om arbete och pengar i familjen. Rapport till Utredningen om fördelning av ekonomisk makt och ekonomiska resurser mellan kvinnor och män, SOU 1997:139. Stockholm: Fritzes
- Alsarve, Jenny & Boye, Katarina (2012) "Inte bara jämställdhet: Beslutet om föräldraledighet, moderskaps- och faderskaps-ideal och idéer om barns bästa" i Sociologisk forskning. Vol.49(2), 103-128.
- Andersson, Gunvor och Hans Swärd (2008) "Etiska reflektioner". I Meeuwisse, Anna, Hans Swärd, Rosmari Eliasson, Lappalainen och Katarina Jacobsson (red). I Forskningsmetodik för socialvetare, Stockholm: Natur och kultur. s.235-249.
- Araújo Martins, Cristina; Pinto de Abreu, Wilson Jorge Correia; Barbieri de Figueiredo, Maria do Céu Aguiar (2014) "Becoming a father and a mother: a socially constructed role" i Revista de Enfermagem Referência. Vol.4(2), 121-131.
- BBC (2016) "Where new dads are encouraged to take months off work" <http://www.bbc.com/news/magazine-35225982> [Hämtad 2016-05-18]
- Bangura Arvidsson, M. (2003) Ifrågasatta fäder. Avhandling. Lunds universitet. Lund: Socialhögskolan vid Lunds universitet
- Bekkengen, Lisbeth (1999). Män som "pappor" och kvinnor som "föräldrar". *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 20(1), 33-48.
- Bekkengen, Lisbeth (2003) "Föräldralediga män och barnorienterad maskulinitet". I Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red.) *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. 1. uppl. Malmö: Liber, s. 181-202.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005) "Innehållsanalys". I Bergström, G. & Boréus K (red). *Textens mening och makt*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Alan (2013) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Börjesson, Bengt (2013) Socialarbetaren & kunskapsdilemmat. I Blom, Björn, Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red.) (2013). *Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur & kultur s.159-174.

- Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner: en sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- CNN (2015) "Dads cherish Sweden's parental leave" <http://edition.cnn.com/2015/04/05/living/cnnphotos-swedish-dadsparental-leave/> [Hämtad 2016-05-19]
- Connell, Raewyn (1999) *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos
- Franséhn, Mona (2003) Moderskapet - de motstridiga förväntningarnas arena. I Bäck-Wiklund, Margareta. *Den dolda könsdiskursen: mödrar, söner och frånvarande fäder*. Stockholm: Migra grafiska, s.40-72.
- Försäkringskassan, 2014. https://www.forsakringskassan.se/!ut/p/a0/ZYoxDgIxDATfQpE6OaCiu1ANZZ1MSFKYkeOOb5PCjqK1WhG6zd_9xvjkRNaFsY6_fHZ262jvdxYVW3YhY3YBrnQlcb4oVGMVJEj8V-Bc1iuLgwTVYJRcq2MkRQa1XmANidQjswsOuBthgmeolijYifmzMn3sp6-x-8qPA!!/ [Hämtad 2016-05-19]
- Hagström, Charlotte (1999) *Man blir pappa: föräldraskap och maskulinitet i förändring*. Diss. Lund: Univ.
- Hirdman, Yvonne (1988) *Genussystemet: teoretiska funderingar kring kvinnors sociala underordning*. Uppsala: Maktutredningen
- Johansson, Thomas (2003) Det närvarande och frånvarande könet - ensamstående mödrar och söner. I Bäck-Wiklund, Margareta (2003). *Den dolda könsdiskursen: mödrar, söner och frånvarande fäder*. Stockholm: Migra grafiska
- Johansson, Thomas (2003) "Feminismens Andre - om unga män, sexualitet och reflexivitet". I Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (2003) *Manlighetens många ansikten: fäder, feminister, frisörer och andra män*. 1. uppl. Malmö: Liber, s.237-250.
- Johansson, Thomas (2009) *Familjeliv*. Malmö: Liber
- Johansson, Thomas (2011) "Fatherhood in Transition: Paternity Leave and Changing Masculinities" i *Journal of Family Communication*, Vol 3, 165-180.
- Mcgee, A David & Hantla, F Bryce (2013) "The portrayal of fathers in popular media" i *The journal of Discipleship & Family Ministry*. Vol 3, 36-46.

- Pappammanualen (2014) Barns psykiska hälsa, uppväxt och boendeform
http://www.pappammanualen.se/bbu/PM_bbu_2014.pdf [Hämtad 2016-05-18]
- Petersson, G. (2006) Närvarande mödrar och tillräckligt frånvarande fader. Om socialtjänstens bedömningar av föräldrars omsorg. Socialvetenskaplig tidskrift, nr. 1, 51-65.
- Plantin, Lars (2001) *Mäns föräldraskap: om mäns upplevelser och erfarenheter av faderskapet*. Göteborg : Univ., 2001
- Regeringen (2015) *Slopad jämställdhetsbonus*.
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/departementsserien-ochpromemorior/2015/11/slopad-jamstalldhetsbonus/> [2016-03-22]
- Social rapport 2010 (2010) Västerås: Socialstyrelsen
<http://www.socialstyrelsen.se/lists/artikelkatalog/attachments/17957/20103-11.pdf> [Hämtad 2016-05-16]
- SOU 2005:73. Reformerad föräldraförsäkring : Kärlek, omvårdnad, trygghet, Stockholm: Socialdepartamentet.
- Svenska Dagbladet (2016) “Svenska pappor som förvånar världen”
<http://www.svd.se/bilden-av-den-svenska-pappan-skakar-varlden> [Hämtad 2016-05-10]
- Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber *
- Tidningskungen (2016) <http://www.tidningskungen.se/familj/vi-foraldrar> [Hämtad 2016-05-01].
- Vi Föräldrar (2015) “Svenska pappor = en PR-framgång!”
<http://www.viforaldrar.se/Bebis-start/Zlatan-Spotify-och--svenska-pappor> [Hämtad 2016-06-08]
- Wenneberg, Søren Barlebo (2010) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

8. Empiriskt material

- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 01, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 02, s.2-91
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 03, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 04, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 05, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 06, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 07, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 08, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 09, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 10, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 11, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 12 s.2-123
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 13, s.2-115
- *Vi Föräldrar* (2015). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 14, s.2-107
- *Vi Föräldrar* (2016). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 01, s.2-91
- *Vi Föräldrar* (2016). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 02, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2016). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 03, s.2-99
- *Vi Föräldrar* (2016). Stockholm: Bonniersförlag, nummer 04, s.2-99

Bilagor

Bilaga 1

Källa: VF, 2015/06:45

Bilaga 2

Ett litet hjärta och ett stort

Alla som någonsin lärt känna ett barn vet att de inte är små vuxna på tillväxt, utan stora personligheter från första början. Kanske fick bebisen mammas färger och pappas näsa, men också sina helt egna drömmar och behov.

Lilla Hjärtat är Apotek Hjärtat på barnens sätt. Här har vi samlat produkterna som gör livet lättare för människor 0 år och uppåt, från plåster som går att klappa till schampo som luktar frukt. Ett sortiment som är mildare, tryggare, och tokigare. Vi har också allt en förälder kan tänkas söka, inklusive goda råd. Fast de sistnämnda är förstås helt gratis.

apotekhjartat.se/lillahjartat

Källa: VF, 2015/05:4

Bilaga 3

BILTEMA
Varför betala mer?

1599:-
Bilbarnstol 0-18 kg
39-810

ECE R 44/04 certifierad

The advertisement shows a man in a dark blue shirt sitting in the driver's seat of a car, smiling at a young child with blonde hair sitting in a grey car seat. The child is holding a brown teddy bear. The car's interior is visible, including the dashboard and windows. The background outside the car shows a green lawn and a building.

Källa: VF, 2016/01:37

Bilaga 4

safety, quality and design - since 1997

Källa: VF, 2015/09:34